

Puolan ulkopolitiikka ja asema Euroopassa vuosina 1938–1939 Yhdysvaltain suurlähettiläs
Anthony J. Drexel Biddlen kuvaamana

Oulun yliopisto
Historiatieteet
Historia, kandidaatin tutkielma
29.1.2019
Olli-Matti Hiltula

Sisällys

Johdanto.....	3
1. Kaaos ympärillämme – Puolan asema kesällä 1938.....	8
2. Münchenin sopimus ja sen jälkivaikutukset.....	12
2.1. Länsivaltojen reaktio	12
2.2. Saksan toiminta, Puolan ongelmat ukrainalaisvähemmistön ja Tšekkoslovakian kanssa	15
3. Kohteena Puola – Danzigin kysymys	21
Loppulause	32
Lähteet ja tutkimuskirjallisuus	33

Johdanto

Toinen maailmansota ja sen syttymisen syyt sekä seuraukset ovat yksi eniten tutkijoita kiinnostaneita kysymyksiä ja aiheista on täten tehty runsaasti tutkimusta ja sitä on myös popularisoitu viihteen puolella. Mitä itse sotaan tulee, Puola oli ensimmäinen Euroopassa hyökkäyksen kohteeksi joutunut maa ja se kukistui Saksan ja myöhemmin Neuvostoliiton hyökkäyksen alla nopeasti. Onkin kiinnostavaa tutkia, miten aitiopaikalla olleet ulkomaalaiset saattoivat nähdä tilanteen kehittymisen kohti sotaa.

Tässä tutkielmassa selvitän, millaisen näkemyksen Yhdysvaltain suurlähettiläs Varsovassa, A. J. Drexel Biddle Jr¹ esitti maansa ulkopoliittiselle johdolle Puolan ulkopoliitikasta ja asemasta Euroopassa vuoden 1938 kesästä toisen maailmansodan alkamiseen saakka. Tutkimukseni käsittelee kolmea eri vaihetta vuosina 1938, jolloin Puolan asema muuttui merkittävästi: 1) Biddlen näkemykset Puolan tilanteesta kesällä 1938, 2) Münchenin sopimuksen jälkipyykki ja vaikutukset Puolaan syksyllä ja alkutalvesta 1938 sekä 3) Danzigin kysymys alkaen syksystä 1938 päättyen sotaan. Työn rakenne on pääosin kronologinen, Münchenin sopimuksen jälkipyykissä ja Danzigin neuvotteluiden alkuvaiheissa tulee hieman päällekkäisyyksiä. Kesällä 1938 Biddle kertoo ensimmäistä kertaa näkemyksensä Puolan asemasta Euroopassa ja sen ulkopoliitikasta, joten näen sen hyvänä aloituspisteenä. Puolan asema muuttui kuitenkin Münchenin konferenssin aikana ja sen jälkimainingeissa ja maasta alkaa pikkuhiljaa tulla Saksan uusi kohde. Danzig-neuvotteluissa Puolan asema muuttui jälleen Saksan muutettua strategiansa ja länsivaltojen ryhdistäytyttyä.

Lähdeaineisto ja metodit

Andrew J. Williams, Amelia Hadfield ja J. Simon Rofe kertovat teoksessaan *International History and International Relations* diplomatian historian tutkimisen perustuvan pääasiassa primäärilähteiden tekstianalyysiin. Mukana tutkimuksessa on heidän mukaansa yleisiä lähteitä, kuten ajan lehdistökirjoitteluja, parlamentaarisia puheita ja ajan julkista debaattia. Diplomaattisen historian tutkijat kirjoittavat tiivistä, analyttistä narratiivia kronologisessa järjestyksessä käyttäen normaalia selkokieltä.²

¹ Käytetään jatkossa nimeä Biddle.

² Williams, Hadfield & Rofe 2012, 21.

Tutkimuksessani lähteenä ovat Biddlen diplomaattiviestit ja hänen syksyllä 1939 aloittamansa, hänen omien diplomaattiviestiensä ja päiväkirjansa pohjalta koottu silminnäkijäkuvaus eli The Biddle Report. Nämä molemmat lähdeaineistot on julkaistu vuonna 1976 editoituun kokoomateokseen *Poland and the coming of the Second World War: The Diplomatic Papers of A. J. Drexel Biddle, Jr. United States Ambassador to Poland, 1937–1939. Edited with an Introduction by Philip V. Cannistraro, Edward D. Wynot, Jr., Theodore P. Kovaleff*. Teoksessa on kolme osaa: ensimmäisenä sen toimittaneiden Philip V. Cannistraron, Edward D. Wynot Jr.:n ja Theodore P. Kovaleffin kirjoittama, Biddlen uraa ja toimia Puolassa käsittelevä johdanto, jota käytän osana tutkimuskirjallisuutta. Toisena osuutena on aiemmin mainittu The Biddle Report, joka kertoo pääasiassa vuoden 1939 tapahtumia. Käytän sitä diplomaattisten dokumenttien lisäksi varsinaisena lähdemateriaalina kyseisen vuoden tapahtumista. Kolmannessa osassa on valikoituja, Biddlen diplomaattidokumentteja ulkoministeriöön ja kirjeitä presidentti Rooseveltille vuosilta 1937–1939. Näissä vuoden 1937 dokumentit eivät ole tutkimukseni kannalta olennaisia.

Lähdeteoksessa ei siis ole kaikkia mahdollisia Biddlen lähettämiä sähköitä, vaan ne ovat toimittajien valikoimia. Paikkaan teoksen puutteita käyttämällä *Foreign Relations of the United States* -lähdekokoelman³ *Volume I, 1938* ja *Volume I, 1939* teoksia, jonne osa Biddlen lähettämistä sähköistä on laitettu. Siltikään kaikki sähköit eivät ole minulle saatavilla, mikä saattaa jättää aukkoja tulkintoihin.

Tutkimuskirjallisuuden löytäminen näinkin tunnetusta aiheesta ei loppujen lopuksi ollut aivan niin helppoa, kun olin kuvitellut. Olen hyödyntänyt lähinnä yleisteoksia Puolan historiasta. Valitsin erityisesti kolme teosta, jotka käsittelevät hyvin Puolan tapahtumia ja Puolan valtionjohdon, etenkin ulkoministeri Józef Beckin, tekoja ja motiiveja ennen sotaa. Kaarlo Hovin *Puolan historian*, Peter Johnssonin ja Yrjö Lautelan teoksen *Puola: vanhaa ja uutta Eurooppaa* sekä amerikkalaisten John Coutouvidisin ja Jamie Reynoldsin teoksen *Poland 1939-47*. Näiden lisäksi käytän aiemmin mainitsemaani lähdeteoksen toimittajien Philip V. Cannistraron, Edward D. Wynot Jr.:n ja Theodore P. Kovaleffin kirjoittamaa *Introduction*-esseeä yhtenä tutkimuskirjallisuuden osana, antamaan tietoa Biddlestä ja tämän toimista niin tutkimusajankohdan sisäkuin ulkopuolellakin.

³ Viitataan jatkossa nimellä FRUS.

Historiallinen konteksti

Puola itsenäistyi ensimmäisen maailmansodan jälkeen ja vakiinnutti asemansa valtiona voitettuaan sodan Neuvosto-Venäjää vastaan vuonna 1921.⁴ Maa sai pian tämän jälkeen Ranskan mallin mukaisen perustuslain, jossa pääasiallinen valta oli parlamentilla. Tällä haluttiin ehkäistä sodanaikaisen johtajan, marsalkka Józef Piłsudskin mahdolliset diktatuurihaaveet.⁵ Puola oli uutena valtiona kuitenkin varsin poliittisesti hajaantunut ja ajautui demokratian kanssa nopeasti vaikeuksiin. Maassa oli monia heikkoja oikeistohallituksia ja vuoteen 1926 mennessä Piłsudski oli saanut tilanteesta tarpeekseen ja teki sotilasvallankaappauksen poliittisen vasemmiston tuella.⁶ Piłsudski pyrki aluksi säilyttämään jonkinlaisen demokratian, mutta maa lopulta ajautui käytännössä armeijan johtamaksi diktatuuriksi, jonka ylimpänä johtajana eri viroista huolimatta toimi Piłsudski.⁷ Hän otti ohjat Puolan ulkopolitiikassa, joka hänen ohjauksellaan painottui hyvien välien pitämiseen molempiin isoihin naapurimaihin, Saksaan ja Neuvostoliittoon, mahdollisesti hieman suosien toista riippuen senhetkisistä voimasuhteista maiden välillä.⁸ Neuvostoliiton kanssa solmittiin hyökkäämättömyyssopimus vuonna 1932⁹ ja Saksan kanssa vuonna 1934¹⁰. Näiden sopimusten lisäksi Puola oli solminut sotilasliitot Romanian ja Ranskan kanssa aiemmin, jo vuonna 1921.¹¹

Puolan uusi, Piłsudskia varten räätälöity perustuslaki otettiin käyttöön vuonna 1935. Se teki Puolasta presidenttijohtoisen valtion kasvattamalla tämän päätäntävaltaa huomattavasti. Piłsudski kuitenkin kuoli yllättäen toukokuussa 1935 ja maa jäi hänen seuraajiensa ”everstien ryhmän” haltuun toisen maailmansodan alkuun saakka. Tähän ryhmään kuuluivat uusi presidentti Ignacy Moscicki, asevoimien tarkastaja Edward Śmigły-Rydz ja ulkoministeri Józef Beck.¹² Ryhmä pyrki jatkamaan Piłsudskin politiikkaa ja etenkin ulkoministeri Beck oli hyvin uskollinen Piłsudskin kannattaja vielä tämän kuoleman jälkeenkin. Coutouvidis ja Reynolds esittävät Beckin sihteerin kuulleen tämän sanovan ”I never betrayed the Marshal while he lived,

⁴ Coutouvidis & Reynolds 1986, 5-7.

⁵ Coutouvidis & Reynolds 1986, 9-10.

⁶ Johnsson & Lautela 2004, 74-75.

⁷ Coutouvidis & Reynolds 1986, 11.

⁸ Coutouvidis & Reynolds 1986, 11.

⁹ Coutouvidis & Reynolds 1986, 11.

¹⁰ Johnsson & Lautela 2004, 81.

¹¹ Hovi 1994, 122.

¹² Coutouvidis & Reynolds 1986, 13.

how could I do it now, when he is no longer with us?”¹³ Häntä pidetään opportunistina, joka Itävallan Anschlussin aikaan pakotti Liettuan sodan uhalla solmimaan uudelleen aiemmin katkaistut diplomaattisuhteet Puolaan.¹⁴

Anthony Joseph Drexel Biddle, Jr. nimitettiin Yhdysvaltain suurlähettilääksi Puolaan toukokuussa 1937 oltuaan tätä ennen suurlähettiläänä Norjassa vuodesta 1935. Biddlellä ei ollut diplomaatin koulutusta, mutta elämäkokemuksensa ansiosta hän suoriutui tehtävistään hyvin.¹⁵ Hän syntyi 17. joulukuuta 1896 varakkaaseen Pennsylvanialaisperheeseen. Hän kävi koulunsa New Hampshiressä, mutta ei koskaan hankkinut yliopistotutkintoa. Ensimmäisen maailmansodan aikaan hän värväytyi Yhdysvaltain armeijaan ja taisteli Ranskassa 1917-1918 nousten kapteenin sotilasarvolle. Sodan jälkeen hän lähti bisnesuralle ja vaikutti eri puolilla maailmaa. Hän nai Mary L. Duken, joka oli maineikkaan Duken tupakkaomaisuuden perijätär, ja hänen statuksensa sosiaalisissa ja poliittisissa piireissä nousi niin Amerikassa kuin Euroopassakin, hän omisti asunnon Itävallassa. Hän tuli tunnetuksi inhimillisenä, charmikkaana ja aina moitteettomasti pukeutuvana herrasmiehenä.¹⁶

Vuonna 1931 hän erosi vaimostaan ja nai Margaret Thompson Schulzen. Samoihin aikoihin hän alkoi ottamaan osaa Yhdysvaltain politiikkaan alkamalla tukea Franklin D. Rooseveltin presidenttikampanjaa, niin rahallisesti kuin muutenkin. Biddle tuki myös demokraattien ehdokkaan George H. Earlen valintaa kuvernööriksi vuonna 1934. Verkostoituminen kannatti, kun Earle vuonna 1935 esitteli Biddlen ulkoministeri Cordell Hullille, joka lopulta johti Rooseveltin nimittämään Biddlen suurlähettilääksi Norjaan samana kesänä.¹⁷

Jo Norjassa ollessaan Biddle raportoi aktiivisesti Euroopan tilanteista Yhdysvaltain ulkopoliittiselle johdolle, kommentoiden myös muiden maiden, kuten Puolan tilannetta. Samaan aikaan silloinen suurlähettiläs Puolassa, John Cudahy, alkoi käydä epätoivoiseksi ja oli ilmaissut jo vuonna 1935 silloiselle Yhdysvaltain Moskovon suurlähettiläälle William C. Bullittille halunsa poistua Itä-Euroopasta. Bullitt oli välittänyt tiedon eteenpäin Washingtoniin ja suositellut samalla Biddleä tehtävään. Toukokuussa 1937 siirto lopulta tapahtui ja Biddle siirtyi Varsovaan. Norjalainen työväenlehti *Arbeider Bladet* julkaisi tämän lähtiessä miestä ylistävän artikkelin,

¹³ Coutouvidis & Reynolds 1986, 17.

¹⁴ Coutouvidis & Reynolds 1986, 17.

¹⁵ Cannistraro, Wynot, Jr., Kovaleff 1976, 3.

¹⁶ Cannistraro, Wynot, Jr., Kovaleff 1976, 4.

¹⁷ Cannistraro, Wynot, Jr., Kovaleff 1976, 4.

jossa häntä kuvailtiin ”nuorekkaammaksi ja viehättävämmäksi, vanhaa sukupolvea vähemmän kankeammaksi diplomaatiksi”¹⁸

Puolassa ollessaan Biddle teki nopeasti hyvän vaikutuksen maan johtoon, solmien läheiset suhteet etenkin ulkoministeri Beckin ja presidentti Moscickin kanssa. Hän jatkoi siitä mihin Norjassa jäi ja kirjoitti paljon arvioita ja tiedonantoja Puolan tilanteesta, saaden kehuja ihan presidentti Rooseveltiltä asti. Hän pyrki ymmärtämään Puolan politiikkaa, vaikka maa ei kovin demokraattinen ollutkaan, ja painotti yhteistyön tärkeyttä.¹⁹ Tämä erotti häntä muista diplomaateista ja lehdistöstä, jotka kävivät ahnaasti Puolan rappeutuvan demokratian kimppuun.²⁰ Cannistraro, Wynor, Jr. ja Kovaleff tuovat myös esiin Biddlen turhautumisen Yhdysvaltain passiivisuuteen Euroopan asioiden hoitamisessa. Heidän mukaansa Biddle pyrki jo vuodesta 1937 asti saamaan Washingtonin ottamaan aktiivisempaa roolia asioissa ja häntä harmitti, kuinka vaikeissa tilanteissa maat huusivat aina Britanniaa ja Ranskaa apuun, Yhdysvaltojen katsoessa hyvillä mielin sivusta.²¹

Toisen maailmansodan alettua Biddle pakeni Puolan hallitusta seuraten Romanian kautta Pariisiin. Ulkoministeri Hull piti hänen virkansa voimassa, ja hän jatkoi suurlähettiläänä Puolan pakolaishallitukselle. Tähän työnkuvaan lisättiin myöhemmin myös suurlähettilään virat kuuden muun, Tšekkoslovakian, Kreikan, Luxemburgin, Norjan, Jugoslavian ja Alankomaiden pakolaishallituksen kanssa. Lisäksi hän toimi virkaatekevänä ulkoministerinä Ranskassa ennen sen kaatumista Saksalle 1940. Hän jätti virkansa ulkoministeriössä 1944 ja määrättiin Yhdysvaltain armeijaan everstiluutnantin sotilasarvolla. Sodan jälkeen hän palveli liittoutuneiden Euroopan pääesikunnassa ja myöhemmin armeijan esikuntapäällikön erityisavustajana. Vuonna 1961 hänet nimitettiin suurlähettilääksi Espanjaan ja kuoli tässä virassa ollessaan 13. marraskuuta samana vuonna.²²

¹⁸ Cannistraro, Wynot, Jr., Kovaleff 1976, 4-7.

¹⁹ Cannistraro, Wynot, Jr., Kovaleff 1976, 8-10.

²⁰ Cannistraro, Wynot, Jr., Kovaleff 1976, 10-11.

²¹ Cannistraro, Wynot, Jr., Kovaleff 1976, 18-19.

²² Cannistraro, Wynot, Jr., Kovaleff 1976, 32.

1. Kaaos ympärillämme – Puolan asema kesällä 1938

Vuoden 1938 alkupuoliskolla Eurooppa oli jännittyneessä tilassa. Aiemmin samana vuonna Saksa oli liittänyt Itävallan itseensä ja seuraavaksi sen kiikarissa oli Tšekkoslovakia, jota kohtaan Puolalla oli omat intressinsä²³. Biddle raportoi näistä intresseistä ulkoministeri Hullille ja presidentti Rooseveltille huhtikuussa. Rooseveltille Biddle kirjoitti kaikkien Saksan itä- ja eteläpuolella olevien valtioiden olleen jännittyneessä tilassa, odottaen mikä olisi seuraava Saksan laajentumisohjelman uhri.²⁴ Toukokuussa Tšekkoslovakian ja Saksan suhteet olivat ajautuneet niin kovaan kriisiin, että ensiksi mainittu oli mobilisoinut asevoimansa valmistautumaan Saksan invaasioon. Kriisin ja Puolan epäjohtonmukaisen toiminnan jälkiseurauksena Biddle koki tarpeelliseksi tehdä kattavamman selvityksen Puolan asemasta ja ulkopoliittista suunnitelmista, jonka hän lähetti ulkoministeriölle 19. kesäkuuta 1938.²⁵

Biddle tarkisteli dokumenteissaan ensimmäisenä Saksan suunnitelmia laajentua itään päin ja niiden vaikutuksia Puolaan sekä ympäröiviin maihin. Hän oli saanut kuulla korkea-arvoiselta puolalaiselta virkamieheltä saksalaisten ja puolalaisten virkamiesten Saksan tulevaisuuden suunnitelmia koskeneista epävirallisista keskusteluista, joissa saksalaiset olivat maininneet pitkän tähtäimen tavoitteen olevan Ukrainassa. Puolalainen lähde painotti Biddlelle keskustelujen epävirallisuutta ja puolalaisten olleen tilanteessa hiljaa ja antaneen saksalaisten hoitaa puhumisen. Virkamies painotti myös, ettei Puolan liittoutuminen Saksan kanssa Neuvostoliittoa, joka hallitsi Ukrainaa tuolloin, vastaan olisi ollut hyväksi Puolan pitkän tähtäimen tavoitteille.²⁶ Biddle ei myöskään itse uskonut Puolan ja ulkoministeri Beckin innostukseen lähteä mukaan Saksan laajentumisoperaatioihin, jotka epäilemättä johtaisivat Puolan ajautumiseen Saksan vasallivaltioksi.²⁷ Saksan kelkkaan hyppääminen olisi myös Beckin ja Puolan pitkän tähtäimen tavoitteiden vastaista, sillä mikäli Saksa saisi Ukrainan tai vaikkapa Tšekkoslovakian haltuunsa ja saisi näin lisää maarajaa Puolan kanssa, vaikeuttaisi se Puolan kykyä puolustautua Saksan ambitioilta, joita sillä oli Danzigia, Puolan käytävää ja Ylä-Sleesiaa kohtaan. Puolan hallituksessa muistettiin yhä edesmenneen johtajan Piłsudskin ulkopoliittinen linja, jossa Saksan

²³ Osa Cieszynin (saksaksi Teschen) alueesta ja Itävallan Sleesia oli myönnetty 1920 Tšekkoslovakialle, vaikka alueella asui 76000 puolalaista. Puola koki näiden alueiden kuuluvan itselleen ja pyrki tavoittelemaan niitä. Cannistraro, Wynot, Jr., Kovaleff 1976, 18.

²⁴ Cannistraro, Wynot, Jr., Kovaleff 1976, 19.

²⁵ Cannistraro, Wynot, Jr., Kovaleff 1976, 20.

²⁶ Diplomatic Document Three, June 19, 1938. Biddle 1976, 209.

²⁷ Diplomatic Document Three, June 19, 1938. Biddle 1976, 209-210.

kanssa täytyi pitää yllä ystävällismieliset suhteet, mutta samalla varautua Saksan kanssa väis-
tämättömästi tapahtuvaan konfliktiin.²⁸ Myös Kalervo Hovi mainitsee Saksan tarjonneen Puo-
lalle paikkaa rinnallaan Ukrainan valtauksessa luvaten tälle palkkioksi Valko-Venäjän alueen.
Hovin mukaan, aivan kuten Biddlekin asian aikanaan analysoi, tämä liike olisi Puolalle kuiten-
kin erittäin epäedullinen, samoista syistä, vaikka mahdollinen aluevaltaus houkuttelikin.²⁹

Biddle valottaa vielä, asiaan läheisesti liittyvänä, Puolan ulkopoliittista suhtautumista Tšekko-
slovakian kysymykseen kertomalla omia näkemyksiään Puolan motiiveista: Puola oli selvästi
tietoinen, että Puolan ja Saksan intressit ajautuisivat konfliktiin tulevaisuudessa. Puolan hallinto
ei missään nimessä halunnut Tšekkoslovakian ajautuvan Saksan alaisuuteen. Saksa olisi saanut
tällöin kontaktin Puolan ukrainalaisvähemmistöön ja puolalaiset pelkäsivät Saksan käyttävän
sitä omien Ukrainan ambitoidensa ajamiseen ja Puolan painostamiseen, puhumattakaan lisään-
tyneestä maarajasta, joka olisi aiheuttanut Puolan joutumisen melkein kokonaan Saksan ympä-
röimäksi. Tämän vuoksi Puola mielellään näki Tšekkoslovakian slovakivähemmistön aluei-
den tulevan jaetuksi Puolan ja Unkarin kesken, jolloin Saksa ei saisi koko maata haltuunsa.
Saksan tosin tiedettiin tuossa vaiheessa rohkaisseen Unkaria vaatimaan Transilvaniaa Romani-
alta, joka oli Puolan liittolainen.³⁰

Ennen lähtöään vierailulle Skandinaviaan Beck keskusteli Biddlen kanssa Saksan mahdollisista
Ukrainan valtaussuunnitelmista. Mikäli Saksa jonain päivänä kokisi Ukrainan rauhanomaisen
liittämisen itseensä mahdottomaksi, Puola voisi joutua taistelemaan Saksaa vastaan estääkseen
tätä käyttämästä Puolan alueita kauttakulkuun Ukrainaan. Beck totesi heti perään, että Puola
tulisi taistelemaan paitsi pitääkseen Saksan joukot poissa Puolan maaperältä, myös estääkseen
Saksan Ukrainan valtaamisen. Beck olisi kokenut Saksan hallinnoiman Ukrainan olleen uhka
Puolan rauhalle ja itsenäisyydelle. Hän painotti, ettei Puola välttämättä voittaisi taistelua, mutta
pystyisi aiheuttamaan Saksalle sen verran tappioita, että oletettava länsivaltojen interventio pys-
tyisi estämään Saksan aiheet.³¹

Vierailuunsa liittyen Beck sanoi menevänsä tapaamaan Skandinavian ja Baltian maiden edus-
tajia Tukholmaan sekä tekemään valtiovierailun Viroon ja kertomaan edellä mainitut ajatukset

²⁸ Diplomatic Document Three, June 19, 1938. Biddle 1976, 210-211.

²⁹ Hovi 1994, 137.

³⁰ Diplomatic Document Three, June 19, 1938. Biddle 1976, 211-212.

³¹ Diplomatic Document Three, June 19, 1938. Biddle 1976, 212-213.

myös sen johdolle. Hän näki erityisesti Baltian maiden olevan samassa geopoliittisessa tilanteessa kuin Puola, ja tekisi myös tämän selväksi edellä mainituille edustajille. Palattuaan Beck antoi Biddlen ymmärtää matkan onnistuneen hyvin. Biddle itse tulkitsee Beckin puheiden perusteella, että sekä Skandinaviassa että Baltiassa oltiin valmiita noudattamaan aktiivista neutraliteettipolitiikkaa vastaiskuna ääriliikkeille. Samalla Biddle oli havainnoinut Puolan kansainvälisen aseman parantuneen vierailujen jälkeen, kun Beck oli Ruotsin ulkoministeri Sandlerin kautta lähestynyt Britanniaa ja vahvistanut Puolan Baltian suhteita.³²

Biddle oli tiedustellut puolalaiselta informantilta, joka oli korkea-arvoinen virkamies ja Beckin lähipiirin jäsen, lisätietoja Puolan suhtautumisesta Saksan Ukrainan tavoitteisiin. Vastaus noudatteli aluksi samaa linjaa kuin aiemminkin, Saksan läsnäolo Puolan etelä- ja itärajoilla saattaisi Puolan todella ikävään asemaan. Ainoa tapa, jolla puolalaiset näkisivät pystyvänsä kompensoimaan sen, olisi miehittää Valko-Venäjän alue.³³ Hovin mainitsema houkutus Valko-Venäjän alueeseen saattoi vaikuttaa tässä vaiheessa Biddlen informantin ajatteluun.³⁴ Informantin mukaan puolalaiset näkisivät aluevaltauksen estävän Saksaa saamasta koko Puolan itärajaa haltuunsa ja täten helpottavan Puolan puolustustaisteluita Saksaa vastaan muualla. Biddlen informantti perusti näkemyksensä Puolan suhteista Saksaan ja Neuvostoliittoon kertovaan kirjaan, joka epävirallisuudessaan ei ihan vakuuttanut Biddleä siitä, että Puolan hallinnolla olisi samat ajatukset, mutta näki sen silti yhtenä vaihtoehtona.³⁵

Informantti kertoi Biddlelle Saksan Ukrainan tavoitteiden olevan mahdollisia, mikäli heidän ennusteensa toteutuisivat. Hänen tietojensa mukaan saksalaiset odottivat Neuvostoliiton hajoavan pian sisäisiin heikkouksiinsa ja että Saksa suunnittelisi Neuvostoliitossa vallankaappausta. Japanin suurlähettilään kautta Biddle oli saanut tiedon, että Neuvostoliitto pitäisi Japania ensisijaisena uhkana, eikä pystyisi taistelemaan kahden rintaman sodassa. Tieto oli kiirinyt Puolan sotilaspiireihin, kuten myös tietoja, että Neuvostoliiton armeijan upseeristoa oli karsittu huomattavasti. Saksan ei puolalaisten sotilaslähteiden mukaan odotettu riskeeraavan sotilaallista konfliktia Neuvostoliiton kanssa tuossa vaiheessa, vaan odottavan maan romahtamista.³⁶

³² Diplomatic Document Three, June 19, 1938. Biddle 1976, 213-214.

³³ Diplomatic Document Three, June 19, 1938. Biddle 1976, 214.

³⁴ Hovi 1994, 137.

³⁵ Diplomatic Document Three, June 19, 1938. Biddle 1976, 214.

³⁶ Diplomatic Document Three, June 19, 1938. Biddle 1976, 215-216.

Biddle koki tarpeelliseksi esittää käsityksensä siitä, mitä Puolan hallinto odotti lähitulevaisuudessa tapahtuvan: Saksa jatkaisi poliittistaloudellisen vaikutusvaltansa ulottamista Kaakkois-Eurooppaan, Britannia pääministeri Chamberlainin johdolla pyrki ratkaisemaan Espanjan ja Tšekkoslovakian ongelmat rauhanomaisesti. Puolalaiset epäilivät Britannian toppuutelleen jo Ranskaa suhtautumisessaan Tšekkoslovakian ongelmaan. Kolmantena, jos Britannia ei onnistuisi rauhanomaisesti saamaan Saksaa aisoihin, uskoivat puolalaiset maan ryhtyvän yhdessä Ranskan kanssa ajamaan Saksan vastaista politiikkaa. Puolalaisilla oli kuitenkin omat epäilyksensä Chamberlainia ja tämän kykyä neuvotella ratkaisu Saksan kanssa, koska heidän tietojensa mukaan hänellä ei ollut Britanniassa koko kansan tukea.³⁷ Puolalla oli myös ongelmia liittolaisensa Ranskan kanssa. Ranska halusi korostaa liiton poliittista puolta, kun taas Puola sotilaallista. Puolalaiset eivät kuitenkaan olleet kovin huolestuneita asiasta, vaan olettivat Britannian pitävän Ranskan aisoissa ja arvostavan Puolan ”realistista” politiikkaa. Ulkoministeri Beck näki, Biddlen saaman kuvan mukaan, Puolan, Ranskan ja Britannian yhteishyökkäyksen Saksan kimppuun parhaana mahdollisena ratkaisuna poistaa maan edustama uhka Puolalle. Biddle totesi analyysissään uskovansa Puolan taistelevan Ranskan ja Britannian rinnalla, mikäli konflikti Saksan kanssa syttyisi. Se olisi myös tuon hetkisten sotilaallisekonomisten arvioiden mukaan järkevämpi ratkaisu.³⁸ Huomioitavaa on, että Biddle oli kuullut Beck ehdottaneen yhteishyökkäystä Saksan kimppuun jo Saksan Reininmaan miehityksen aikaan, mihin länsivallat eivät olleet suostuneet. Beck piti tätä isona virheenä, josta Ranska, Puola ja Britannia joutuisivat maksamaan ison hinnan.³⁹

Biddlen tilanneanalyysistä tulee selvästi ilmi halu parantaa Puolan mainetta Yhdysvaltain ulkopoliittisen johdon silmissä. Puolan tilannetta kuvataan vakaaksi, mutta Saksan tavoitteita Ukrainan valloittamiseksi pidetään vakavasti otettavina. Biddlen ilmaisusta päätellen hänelle on kritisoitu Puolan ja etenkin ulkoministeri Beckin tavasta hoitaa suhteita Saksaan. Hän selitti tyhjentävästi ja realistisesti Puolan asemaa kyseisenä aikana ja tuo hyvin esille puolalaisten ajattelutavan.

³⁷ Diplomatic Document Three, June 19, 1938. Biddle 1976, 218-219.

³⁸ Diplomatic Document Three, June 19, 1938. Biddle 1976, 220-221.

³⁹ Diplomatic Document Three, June 19, 1938. Biddle 1976, 222.

2. Münchenin sopimus ja sen jälkivaikutukset

Münchenin konferenssissa syyskuussa 1938 Saksan, Italian, Ranskan ja Britannian johtajat neuvottelivat Saksan vaatimuksista Tšekkoslovakian sudeettialueista ja päätyivät sopimukseen, jossa Tšekkoslovakia määrättiin luovuttamaan kyseiset alueet Saksalle. Puola ei ollut tyytyväinen siihen, että se jätettiin ulos neuvotteluista⁴⁰, joten ensin Beck pyysi Biddlen sekä Britannian, Romanian ja Ranskan suurlähettiläät puheilleen, toivoen näiden ottavan yhteyttä hallituksiinsa ja saamaan nämä kutsumaan myös Puolan, Tšekkoslovakian ja Unkarin mukaan neuvottelupöytään ja Biddle vielä henkilökohtaisesti kehotti harkitsemaan asiaa vakavasti, mikäli mahdollista, ettei tilanne eskaloituisi enempää.⁴¹ Biddle sai Yhdysvalloista kieltävän vastauksen⁴², jolloin hän vahvisti Puolan ryhtyvän toimiin ja tilanteen luisuvan pahempaan suuntaan⁴³. Puola lähettikin Tšekkoslovakialle uhkavaatimuksen Cieszynin alueesta syyskuun viimeisenä päivänä ja paria päivää myöhemmin Puolan joukot miehittivät vaaditun alueen ilman vastarintaa.⁴⁴ Puolan toiminta herätti paljon närää, ja Hovin mukaan Puola näyttäytyi nyt muiden silmissä Saksan liittolaisena.⁴⁵

Münchenin sopimuksen ja Puolan toiminnan jälkipyykkiä pestiin vielä pitkään. Biddle raportoi kehittyvästä tilanteesta ajankohtaisesti saamiensa tietojen pohjalta. Hän oli joulukuussa päässyt keskustelemaan ulkoministeri Beckin kanssa tämän näkemyksistä Puolan asemasta ja länsisuhteista⁴⁶, ja myöhemmin samassa kuussa natsien propaganda-agenttien, Turkin suurlähettilään ja paikallisten asiantuntijoiden kanssa Saksan suunnitelmista sekä Puolan tilanteesta⁴⁷.

Seuraavassa kahdessa alaluvussa käsittelen ensin Biddlen saamia tietoja länsivaltojen asenteista Puolaa kohtaan, sitten Saksan toimintaa Puolan painostamiseksi samaan aikaan alkavien Danzig-neuvotteluiden kanssa.

2.1. Länsivaltojen reaktio

⁴⁰ Coutouvidis & Reynolds 1986, 17.

⁴¹ The Ambassador in Poland (Biddle) to the Secretary of State, FRUS Volume I, 1938, 708-709.

⁴² The Secretary of State to The Ambassador in Poland (Biddle), FRUS Volume I, 1938, 709.

⁴³ The Ambassador in Poland (Biddle) to the Secretary of State, FRUS Volume I, 1938, 709-710.

⁴⁴ Coutouvidis & Reynolds 1986, 17.

⁴⁵ Hovi 1994, 138.

⁴⁶ Diplomatic Document Ten, December 7, 1938. Biddle 1976, 254.

⁴⁷ Diplomatic Document Eleven, December 22, 1938. Biddle 1976, 259.

Puolan siirto Tšekkoslovakian suhteen otettiin maailmalla huonosti vastaan ja sen kansainvälinen asema heikkeni huomattavasti.⁴⁸ Biddle jaksoi kuitenkin uskoa Puolaan ja oli selvästi pettynyt Münchenin sopimukseen ja länsivaltojen toimintaan asiassa. Hän purki ajatuksiaan presidentti Rooseveltille osoitetussa kirjeessään 5. marraskuuta. Hänen havaintojensa perusteella Ranskan ja Britannian haluttomuus auttaa Tšekkoslovakiaa painoi Itä- ja Etelä-Euroopan maiden mielialat alas. Biddlen mukaan muiden muassa Puola, Jugoslavia ja Unkari kokivat länsivaltojen hylänneen heidät täysin ja olivat hakeneet Italiasta vastapainona Saksalle. Italia oli kuitenkin siihenastisissa toimissa alistunut Saksalle, joten Biddle ei nähnyt Italiassa olevan kykyä, saati halua taistella Itä- ja Etelä-Euroopan maiden puolesta, ainakaan ilman suunnanmuutosta ja länsimaiden apua.⁴⁹ Puola erityisesti oli Biddlen mukaan pettynyt Ranskan ja Britannian Itä- ja Keski-Euroopan evakuoinneiksi kutsumistaan tapahtumista. Maa oli toki kauan sitten menettänyt uskonsa länsimaiden sotilaalliseen interventioon konfliktin sattuessa, mutta näki heidän kiinnostuksensa aluetta kohtaan tervetulleena vastavoimana Saksan kasvavaa vaikutusvaltaa vastaan.⁵⁰

Joulukuun seitsemäntenä päivänä Biddle keskusteli ulkoministeri Beckin kanssa Puolan ulkopolitiikasta ja suhteista erityisesti Ranskaan. Ensimmäisenä Beck halusi puhua omista ulkopolitiittisista linjauksistaan. Hän painotti Biddlelle Puolan näkökulmaa, jossa suhteet Saksaan ja Neuvostoliittoon ja niiden välillä tasapainoilu oli tärkeämpää, ja myös vaikeampaa johtuen Saksan negatiivisesta asenteesta Neuvostoliittoa kohtaan, kuin tasapainoilu Ranskan ja Saksan välillä. Ranska ja Saksa eivät nähneet suurta ongelmaa, mikäli Puola teki sopimuksia toisen osapuolen kanssa.⁵¹

Toiseksi hän kommentoi Puolan ja Ranskan suhtautumista Neuvostoliiton asevoimiin. Beck kertoi Biddlelle ranskalaisten yliarvoivan selvästi Neuvostoliiton sotilaallisen voiman. Ranskalainen kenraali Gamelin oli vastikään kehunut Neuvosto-armeijaa ja sanonut sen tuovan tasapainoa Euroopan poliittisotilaalliselle areenalle. Beck kommentoi Puolan kyllä kiinnittäneen huomiota Neuvostoliiton kasvavaan voimaan, mutta oli samalla nähnyt Stalinin puhdistusten

⁴⁸ Cannistraro, Wynot, Jr., Kovaleff 1976, 23.

⁴⁹ Diplomatic Document Eight, November 5, 1938. Biddle 1976, 246-247.

⁵⁰ Diplomatic Document Eight, November 5, 1938. Biddle 1976, 249.

⁵¹ Diplomatic Document Ten, December 7, 1938. Biddle 1976, 254.

armeijan rakenteisiin luomat heikkoudet, mitä Ranskalta oli jäänyt huomaamatta. Tällä perusteella Beck koki Puolan olevan parempi arvioimaan Neuvosto-armeijan potentiaalia realistisemmin kuin Ranskan.⁵²

Kolmantena asiana Beckin kanssa esille nousi Ranskan juuri edellisenä päivänä Saksan kanssa solmima sopimus⁵³ maiden rajojen muuttumattomuudesta ja keskinäisten riitojen rauhanomaisesta ratkaistusta. Hän kertoi suhteiden toimineen hyvin ja sekä Saksan että Ranskan ilmoittaneen sopimusneuvotteluista hyvissä ajoin. Sopimuksen molemmat osapuolet, Saksa ja Ranska, kuin myös Puola olivat todenneet, ettei tämä uusi sopimus loukkasi kyseisten valtioiden välillä olevia aiempia sopimuksia.⁵⁴ Beck uskoi sopimuksen poistaneen näkemyserot Ranskan ja Puolan väliltä ja tuoneen maiden suhtautumisen Saksaan samalle tasolle.⁵⁵

Biddle kuitenkin totesi heti perään, ettei uskonut Beckin laskevan paljoa Ranskan, saati Britannian, varaan mitä tuli maiden ulkopolitiikkaan ja sopimukseen Saksan kanssa. Ranskan ulkoministeri Bonnet oli Beckille mieleinen mies, joka ymmärsi Puolan politiikkaa, mutta pääministeri Daladier oli sen verran sisäpoliittisesti orientoitunut, ettei kyennyt samaan. Beckin harmiksi Daladier oli reagoinut Münchenin sopimuksen jälkeisiin Puolan toimiin negatiivisesti sanomalla jopa, ”ettei häntä kiinnosta mitä Puolalle tapahtuu”⁵⁶. Beck oletti nuivan suhtautumisen johtuvan nimenomaan Puolan tilanteen ymmärtämättömyydestä.⁵⁷ Tähän Beckin näkökantaan Biddle sai myöhemmin vahvistusta keskusteluissa Kansainliiton pääedustajana Danzigissa toimineen Carl Burckhardtin kanssa, kun tämä kommentoi ranskalaisten olevan oikein hyvillään Puolan vaikeuksista. Burckhardt totesi tuolloin myös, ettei Ranska osannut ajatella objektiivisesti mitä tuli sen liittolaisiin Keski- ja Itä-Euroopassa.⁵⁸

Tšekkoslovakian kysymyksestä puhuttaessa Beck kertoi, että Puolassa ei missään vaiheessa uskottu Ranskan tai Britannian todella puolustavan Tšekkoslovakiaa tai sen taistelevan yksin Saksaa vastaan. Ranska ja Britannia olivat kuitenkin painostaneet Puolaa pysymään linjassa länsimaiden kanssa Tšekkoslovakian kysymyksessä. Beck oli vastannut tulevansa mieluummin syy-

⁵² Diplomatic Document Ten, December 7, 1938. Biddle, 1976, 255.

⁵³ Franco-German Declaration: December 6, 1938. French Yellow Book.

⁵⁴ Diplomatic Document Ten, December 7, 1938. Biddle 1976, 255-256.

⁵⁵ Diplomatic Document Ten, December 7, 1938. Biddle 1976, 256.

⁵⁶ Johnsson & Lautela 2004, 82.

⁵⁷ Diplomatic Document Ten, December 7, 1938. Biddle 1976, 256.

⁵⁸ Diplomatic Document Sixteen, January 5, 1939. Biddle 1976, 294.

tetyksi tahdittomasta toiminnasta sillä hetkellä, kuin vähän ajan päästä Tšekkoslovakian hylkäämisestä. Beck oletti Britannian suunnitelmana olleen käyttää Puolaa pelinappulana Saksaa vastaan Münchenin konferenssissa. Toisaalta Britannia olisi voinut uhata Saksaa kahden rintaman sodalla, toisaalta rauhanomaisia ratkaisuja jahdatessaan Britannia olisi saattanut kutsua myöhemmin koolle uuden vastaavan neljän vallan konferenssin Puolaa koskien. Beck piti näitä konferensseja vaarana pienille Euroopan maille, jotka kaikki joutuivat elämään pelossa suurvaltojen jakaessa niiden alueita keskenään. Beck selitti vielä länsimaiden jättäneen Puolan vaille mahdollisuuksia, kun he eivät ottaneet Puolan aluevaatimuksia huomioon sopimusta tehdessään. Hän koki Puolan vaatimusten olleen oikeutetumpia ja vanhempia kuin Saksan sudeettialueita koskevien vaatimusten. Biddle vielä itse lisäsi tietäneensä, että Beck koki tarpeelliseksi, sisäpoliittisen paineen lisäksi, näyttää Saksalle Puolan taistelevan sille kuuluvista alueista.⁵⁹ Näin ollen kyse ei olisi ollut Puolan liittoutumisesta Saksan kanssa, kuten monet asian näkivät, vaan enemmänkin päinvastoin. Saksan kiinnostus Danzigiin ja Puolan käytävään tiedettiin, ja tämä olisi ollut Beckin keino näyttää, että Puola ei ollut Tšekkoslovakia. Biddle tulkitsti tämän ja aiempien keskusteluidensa pohjalta Beckin todella haluavan parantaa suhteita Ranskan kanssa ja selventää heille oman näkemyksensä Puolan tilanteesta.

2.2. Saksan toiminta, Puolan ongelmat ukrainalaisvähemmistön ja Tšekkoslovakian kanssa

Biddle kertoo 22. joulukuuta päivätyssä dokumentissaan keskustelleensa Turkin suurlähettilään, alueella liikkuvien ”natsien propaganda-agenttien” ja paikallisten asiantuntijapiirien kanssa Euroopan poliittisesta tilanteesta. Hän kirjoitti näiden keskustelujen ja viimeaikaisten tapahtumien pohjalta arvioita Saksan tulevista suunnitelmista suhteessa Puolaan.⁶⁰

Biddle oli keskustelujensa pohjalta saanut selkeän käsityksen Hitlerin tavoitteesta: tehdä Saksasta johtava suurvalta Euroopassa. Päästäkseen tavoitteisiinsa Saksan suunnitelmissa oli jo aiemmin tiedossa ollut itsenäisen Ukrainan valtion luominen. Biddle ei kuitenkaan usko Saksan hyökkäävän Neuvostoliiton kimppuun suin päin, vaan luovan ensin pienistä, hänelle lojaaleista valtioista koostuvan puskurivyöhykkeen itsensä ja Neuvostoliiton väliin. Hitler ei olisi tyytynyt

⁵⁹ Diplomatic Document Ten, December 7, 1938. Biddle 1976, 257-258.

⁶⁰ Diplomatic Document Eleven, December 22, 1938. Biddle 1976, 259.

vain tähän, vaan olisi käyttänyt myös ystävällismielisiä Suomea ja Viroa hyökkäyksen alustana.⁶¹

Hitlerin suunnitelmiin kuului Biddlen mukaan myös Puolan demilitarisointi ja jakaminen ympäröivien maiden kesken. Puolan käytävä, Danzig ja Ylä-Sleesia liitettäisiin Saksaan, Puolan ukrainalaisvähemmistö nostettaisiin kapinaan, jotta se liittyisi Ruteniaan sekä Vilnan alue annettaisiin Liettualle kompensationsa alistumisesta Saksan politiikkaan. Biddle näki, että Neuvostoliiton liittolaisiin aiemmin kuuluneet Liettua ja Tšekkoslovakia olivat nyt Saksan täydessä hallinnassa.⁶² Tšekkoslovakia erityisesti ajautui Saksan alaisuuteen todella nopeasti ja maan alueelle oli muodostunut Saksan ohjailema ukrainalaisnationalistinen, järjestö, joka yllytti Puolan ukrainalaisvähemmistöä vaatimaan autonomiaa. Sen toimintaan kuuluivat propagandaraadioasemat, jotka lähettivät Puolan, Romanian ja Neuvostoliiton vastaista propagandaa rajojen yli.⁶³ Saksan Ukrainan tavoitteista Biddle löysi myös todisteista saksalaisesta lehdistöstä, johon oli alkanut ilmestyä artikkeleita Saksan kiinnostuksesta luoda itsenäinen Ukraina.⁶⁴

Biddle kertoi näkevänsä nämä selvinä merkkeinä Hitlerin kasvaneesta kiinnostuksesta Puolaa kohtaan ja hänen pyrkineen käyttämään kaikkia mahdollisia keinoja saada Puola murtumaan. Mikäli Puola ei murtuisi tai onnistuisi diplomaattisesti venyttämään maiden välisten kiistojen ratkaisua, Hitler pyrki kaikin keinoin luomaan sisäistä kaaosta maahan. Biddle uskoo Hitlerin ja natsifanaatikkojen laskeneen, että Ranskan uhka oli poistunut vasta solmitun sopimuksen nojalla, joten Ranska ja samalla Neuvostoliitto eivät haluaisi, saati pystyisi, puuttumaan Saksan toimiin Puolaan vastaan. Samalla Biddlen käsityksen mukaan Saksalla oli muidenkin Itä-Euroopan maiden kohdille suunnitelmat valmiina. Jugoslavia ja Bulgaria nähtiin Saksan toimesta ystävällismielisinä, kuin myös Unkari. Puolan liittolaisen Romanian osia liitettäisiin tulevaan Ruteniaan, samalla kun Unkari painostaisi Saksan tuella maata Transilvanian alueesta. Turkkilaisen suurlähettilään kuvaukset Romanian kuninkaasta olivat saaneet Biddlen uskomaan tämän antautuvan Saksalle varsin helpolla.⁶⁵

⁶¹ Diplomatic Document Eleven, December 22, 1938. Biddle 1976, 259-260.

⁶² Diplomatic Document Eleven, December 22, 1938. Biddle 1976, 259-261.

⁶³ Diplomatic Document Eleven, December 22, 1938. Biddle 1976, 260-261.

⁶⁴ Diplomatic Document Eleven, December 22, 1938. Biddle 1976, 261.

⁶⁵ Diplomatic Document Eleven, December 22, 1938. Biddle 1976, 262-263.

Suunnitelmiensa läpiviemiseksi Saksalle olisi Biddlen mukaan erittäin tärkeää saada haltuunsa sen ja Neuvostoliiton välissä olevat alueet. Siksi Hitler ajatteli, että Puola pitää eliminoida mahdollisimman nopeasti pois kuvioista ennen kuin sen liittolainen Ranska olisi kerennyt valmistautua Saksan ja Italian yllätyshyökkäykseen sitä vastaan. Turkin suurlähettiläs informoi Biddleä, että Hitler ei uskalla käydä Ranskan kimppuun ennen Puolan kukistumista, koska tämä oli varma, että Puola käyttäisi mahdollista Saksan ja länsivaltojen konfliktia heti hyväkseen hyökkäämällä Saksan selustaan. Suurlähettiläs kuvaa Biddlelle Hitlerin kampanjasuunnitelmaa: Saksa ja Italia hyökkäisivät nopeasti yhdessä Ranskan kimppuun ja sulkisivat Välimeren ja Suezin kanavan länsivaltojen laivoilta. Saksan ulkoministeri Ribbentrop uskoo suurlähettilänsä mukaan, että Britannia ei kerkeäisi puolustaa liittolaisiaan, vaan joutuisi keskittymään lähinnä itseensä.⁶⁶ Ribbentrop oli noussut Biddlen saamien tietojen mukaan Hitlerin suosioon, ja Hitlerin katuvan, ettei kuunnellut Ribbentropia ja hyökännyt Tšekkoslovakian kimppuun suoraan neuvottelujen sijaan. Tässä yhteydessä Turkin suurlähettiläs vielä mainitsi Hitlerin suunnitelmiin kuuluneen, jos sota Ranskaa vastaan olisi voittoisa, pitää itse Euroopan puolen saavutukset ja Mussolinille jäisi Pohjois-Afrikka. Hyökkäyksen pitäisi natsijohdon mukaan tapahtua mahdollisimman pian, jottei länsivalloilla ole aikaa valmistautua.⁶⁷

Italian ja Ranskan välille oli noussut kiista italialaisten asemasta Ranskan siirtomaissa, Nizzassa ja Korsikalla samaan aikaan kuin Ribbentrop oli ollut vierailulla allekirjoittamassa aiemmin mainittua Ranskan ja Saksan välistä sopimusta. Biddle arvioi lähteidensä perusteella, että Ranskaa hieman huijattiin tapauksessa. Saksa tarjosi sovintoa liittolaismaa Italian räyhätessä samalla. Saksan sovinnollinen ele oli näin helpompi ottaa vastaan ja Italialle tulisi mahdollisuus saada tahtonsa läpi. Saksan ja Ranskan välinen sopimus allekirjoitettiin kuudes joulukuuta ja Italiakin saisi mahdollisesti tulevaisuudessa haluamansa: italialaisten asemaa kohennettaisiin Ranskan siirtomaissa, sovittaisiin rautatiestä Djiboutiin ja Suezin kanaalin käytöstä yhdessä Ranskan ja Britannian kanssa. Italian ulkoministeri oli kertonut Puolan Italian suurlähettiläälle olevansa varma, että Ranska suostuisi Italian vaatimuksiin.⁶⁸

Biddle arvioi dokumentissaan myös lähteidensä luotettavuutta. Turkin suurlähettilänsä hän tiesi olevan fanaattinen italofobi ja pessimisti, vaikkakin hyvin asioista perillä. Biddlen mukaan

⁶⁶ Diplomatic Document Eleven, December 22, 1938. Biddle 1976, 263-264.

⁶⁷ Diplomatic Document Eleven, December 22, 1938. Biddle 1976, 264.

⁶⁸ Diplomatic Document Eleven, December 22, 1938. Biddle 1976, 264-265.

suurlähettilään pessimistinen näkemys Saksan vaikutusvallasta Itä-Euroopan yllä ja sen tulevaisuudensuunnitelmista saattaa olla osittain pelkoa oman maansa, Turkin, konfliktiin ajautumiseen pelosta. Esittämällä tilanteen toivottomampana kuin se oikeasti oli, hän olisi saattanut saada Ranskan kiinnostumaan enemmän Puolan-Ranskan liittosopimuksen noudattamisesta. Turkki oli samassa tilanteessa kuin muutkin Euroopan maat, kaikki halusivat Saksan pois kimpusta.⁶⁹ Natsien propaganda-agenttien ja heidän antamiaan viestejä hän piti suorana jatkumona aiempaan. Hitlerin suunnitelmia kohdeltiin avoimina salaisuuksina ja ne levisivät suuren yleisön tietoon jo aiemmissa tapauksissa, ja ne otettiin silloin hyvin vastaan Saksan poliittisissa piireissä. Taktiikka pysyi samana ja Biddle kertoikin pitäneensä Turkin suurlähettilään ja natsien propaganda-agenttien kertomia näkemyksiä asioista osittain natsien propagandaministeriön tuotoksina, mutta samalla tuottavan arvokasta sisäpiiritietoja Saksan mahdollisista tulevaisuudensuunnitelmista, etenkin kun Ribbentrop ja natsifanaatikot olivat tuolla hetkellä Biddlen tietojen mukaan natsien ulkopoliitiikan sanelijat.⁷⁰ Biddlen ajatukset tuntien hän saattoi tuoda nämä negatiiviset näkemykset myös esiin innostaakseen oman maansa ulkopoliittista johtoa ottamaan kantaa Euroopan tapahtumiin.

Biddlen mukaan Beck ja Puolan muu johto olivat tietoisia edellä mainituista Saksan suunnitelmista ja maahan kohdistamasta paineesta. Hän pyrki päättämään mahdollisimman pian, miten toimia asian kanssa. Asiaan liittyen hän oli pyytänyt Ranskaa kertomaan, voiko Puola luottaa liittolaisensa apuun mahdollisen konfliktin sattuessa, sekä kysynyt Neuvostoliitolta, onko maa halukas antamaan Puolalle tukea sen kamppailussa Saksaa vastaan. Kumpaankaan kysymykseen Beck ei ollut toistaiseksi saanut vastausta joulukuun 22. päivään menneessä, jolloin Biddle tämän dokumentin lähetti.⁷¹

Puolan hallinnossa oli Biddlen mukaan ollut aiemmin ryhmiä, jotka olivat kannattaneet yhteistyötä Saksan kanssa erityisesti Ukrainan kysymykseen liittyen ja odottaneet sen palkitsevan Puolan kompensatioilla myöhemmin. Ryhmät olivat kuitenkin saaneet määrän rätin kasvoilleen Saksan aloittaessa Puolan vastaiset toimet Tšekkoslovakian miehityksen jälkeen. Biddlen näkemys tällaisista ryhmistä oli yleensäkin se, että natsit pyrkivät vaan hyväksikäyttämään heitä. Puola tekisi työn, Saksa keräisi voitot. Beck, jota monet syyttivät saksalaissympatioista⁷², ei

⁶⁹ Diplomatic Document Eleven, December 22, 1938. Biddle 1976, 265-266.

⁷⁰ Diplomatic Document Eleven, December 22, 1938. Biddle 1976, 266.

⁷¹ Diplomatic Document Eleven, December 22, 1938. Biddle 1976, 266-267.

⁷² Hovi 1994, 136-137.

Biddlen mukaan kuulunut tähän joukkoon. Beck tunsi saksalaisen mielenlaadun ja hän ei elätele mitään harhakuvia Saksan yhteistyötä vastaan tarjoamista porkkanoista. Siksi Beckin paras vaihtoehto Biddlen silmin on Ranskan ja/tai Neuvostoliiton tukema vastarinta Saksan painetta vastaan, tai jopa hyökkäys Tšekkoslovakian kimppuun, hiljentäen alueella olevat radioasemat, jotka sekoittavat Puolan sisäistä tilannetta huomattavasti. Hyökkäys voisi provosoida Saksan hyökkäämään Puolan kimppuun, jolloin ulkovaltojen Saksan vastainen interventio olisi mahdollinen.⁷³

Biddle kertoi kolmessa eri dokumenttiin liitettynä olleessa muistiossa arvionsa näiden vaihtoehtojen toteutumisesta. Ranskan tuki Puolalle oli tässä vaiheessa erittäin epävarmaa. Puolan toiminta Münchenin kokouksen jälkeen oli laskenut maan mainetta Ranskassa huomattavasti, eikä sitä ollut auttanut Puolan hallituksen negatiivinen suhtautuminen ranskalaisten investointeihin Varsovassa. Puola oli myös mennyt asettamaan itsensä Italian puolelle sen kiistoissa Ranskan kanssa, ja jottei asia jäisi varmasti Ranskalta huomaamatta, Puolan hallituksen kontrolloima mediatulo PAT päätti julkaista asian isoin otsikoin Pariisin tilaajilleen. Biddle kokee Beckin olevan tosissaan halutessaan parempia suhteita Ranskan kanssa, mutta toisaalta ei voi ymmärtää tätä epäyhtenäisyyttä hänen toiminnassaan. Biddle arvelee, että kyseessä on todella paha kommunikaatiohäiriö Beckin ja maan lehdistöosaston välillä tai häntä salaa kalvaa Ranskan kuunalkuinen sopimus Saksan kanssa. Ranska ei Biddlen mielestä ole vielä sotilaallisesti valmis auttamaan Puolaa, eikä välttämättä halukaskaan kaiken edellä mainitun jälkeen.⁷⁴ Neuvostoliiton suhteen Biddle oli hieman toiveikkaampi, oletettavasti vasta annetun yhteisjuhlituksen⁷⁵ takia, vaikka tietoa oli vähän. Hän oli kuullut Romanian suurlähettiläältä, että Neuvostoliitto vaati hieman enemmän aikaa selvittääkseen mistä Puolan yhtäkkisessä avunkaipuussa. Samasta lähteestä tuli kuitenkin tieto, että mikäli auttaminen hyödyttäisi jollain tavalla Neuvostoliittoa, oli se mahdollista. Puolan hallitus oli myös raportoinut, että Neuvostoliitto oli suostumassa kauppasopimukseen Puolan kanssa, jonka kautta maa saisi paljon tarvitsemiaan raaka-aineita ja materiaalia.⁷⁶

⁷³ Diplomatic Document Eleven, December 22, 1938. Biddle 1976, 267-268.

⁷⁴ Diplomatic Document Eleven, December 22, 1938. Biddle 1976, 270-271.

⁷⁵ Neuvostoliitto ja Puola julistivat yhdessä 27. marraskuuta kaikkien aiemmin sovittujen sopimusten olevan voimassa ja suunnitelmista ratkaista maiden väliset ongelmat rauhanomaisesti. Cannistraro, Wynot, Jr. & Kovaleff 1976, 24.

⁷⁶ Diplomatic Document Eleven, December 22, 1938. Biddle 1976, 271-272.

Mitä taas tulee mahdolliseen Puolan-Tšekkoslovakian konfliktiin, Biddle kertoo Puolan hallituksen sisäpiirin kokoustaneen 14. joulukuuta 1938. Keskustelunaiheina olivat kyseinen konflikti ja ohjeet Beckille ottaa selvää Saksan suunnitelmista Itä-Euroopassa ja erityisesti Puolaa kohtaan. Kokouksessa oli tullut heti selväksi, ettei maan johdon mielestä konflikti ollut ratkaisu asiaan, vaikka armeija hyökätä halusikin. Beck oli kokouksen jälkeen mennyt tiedustelemaan Saksan suurlähettiläältä selontekoa Saksan suunnitelmista Puolaa, Liettuan Memelin aluetta ja Neuvostoliittoa kohtaan. Suurlähettiläs oli vastannut, ettei Saksalla ole suunnitelmia liittää Memeliä itseensä. Neuvostoliiton suhteen suurlähettiläs sanoi jättävänsä kommentoinnin Saksan hallitukselle.⁷⁷

Biddle maansa ulkopoliittiselle johdolle kertoma näkemys Puolan tilanteesta joulun alla vuonna 1938 oli varsin synkkä. Tilanne vaikutti siltä, ettei Puolalla ollut oikein liittolaisia missään suunnassa ja Saksa puski päälle minkä pystyi. Biddle oletettavasti halusi herättä maansa päättäjiä Euroopan tilanteen tulenarkuuteen ja saada nämä toimimaan Puolan hyväksi, kun länsivallat eivät tuntuneet tekevän asialle mitään. Biddlen toiveisiin vastattiinkin vuodenvaihteen jälkeen, kun presidentti Roosevelt puhui kongressille 4. tammikuuta. Puheessaan Roosevelt alkaisi käyttämään kaikkea vaikutusvaltaansa, sota poisluettuna, estääkseen maailmanlaajuisen aggression leviämiseen.⁷⁸

⁷⁷ Diplomatic Document Eleven, December 22, 1938. Biddle 1976, 268, 272-273.

⁷⁸ Cannistraro, Wynot, Jr & Kovaleff 1976, 25.

3. Kohteena Puola – Danzigin kysymys

Saksan intressit Puolaa kohtaan olivat tiedossa jo kauan ennen varsinaisten ratkaisuihin tähtäävien neuvotteluiden aloittamista. Münchenin sopimuksen synnyttyä ja sudeettialueiden siirryttyä Saksan haltuun se kohdisti katseensa Puolaan. Danzigin vapaakaupunki, joka oli Puolan ulkopoliittisessa suojelussa, oli Saksan erityisen kiinnostuksen kohteena, kuin myös helpotettu kauttakulku niin sanotun Puolan käytävän läpi Saksasta Itä-Preussiin. Biddlen mukaan Saksan ulkoministeri Ribbentrop ottikin yhteyttä Puolaan lokakuussa 1938 ja tunnusteli Puolan halukkuutta ratkaista niin sanottu Danzigin kysymys. Tässä vaiheessa Ribbentrop oli ehdottanut uuden vapaakulkuisen moottoritien ja rautatien avaamista, Danzigin palauttamista Saksalle sekä Puolan jäsenyyttä anti-Komintern sopimuksessa.⁷⁹ Hän ei Biddlen mukaan ollut puhunut mitään kulkureittien ekstraterritoriaalisuudesta, mutta oli painottanut asian kiireellisyyttä. Biddle kertoo, että Puolan hallitus oli miettinyt sopivaa ratkaisua jo pidempään ja oli hänen mukaansa myöntyväinen Saksan ehdottamiin uusiin liikenneratkaisuihin, pitäen sitä järjestelmää parempana kuin sillä hetkellä olemassa olleita monia pikkureittejä, jotka mahdollistivat Puolan vastaisten vakoojien helpon liikkumisen.⁸⁰ Puolan vastaus Ribbentropin tiedusteluihin oli Cannistraron, Wynotin ja Kovaleffin mukaan kuitenkin kielteinen, mikä ei miellyttänyt saksalaisia.⁸¹ Saksan tätä seuraavien esityksien Biddle kertoo aina vaatineen uutta ekstraterritoriaalista maantietä ja tuo ekstraterritoriaalinen alue kasvoi joka kerta.⁸²

Paineen Puolaa kohtaa kasvaessa myös Britannia alkoi kiinnostumaan Danzigin asemasta ja Puolan suunnitelmista vapaakaupungin suhteen. Britannian suurlähettiläs oli tiedustellut joulukuun 21. päivänä asiasta Beckiltä, joka raportoi asiasta eteenpäin Biddlelle. Britannialla oli pelko, että Danzigin natsit nousevat kaupungissa majailevaa Kansainliiton pääedustaja Burckhardtia vastaan ja savustavat tämän ulos virastaan tai maanpakoon. Beck oli vastannut suurlähettiläälle, ettei Puola halua pääedustajan lähtevän Danzigista, uskoen tämän vähentävän hie-
man Saksan painetta Puolaa kohtaan ja helpottaen neuvotteluita.⁸³ Toinen tiedustelu koski Puolan halukkuutta tehdä sopimuksia Saksan kanssa Danzigista, lisäten vielä Britannian kannattavan molempia osapuolia hyödyttävää sopimusta asiasta, ja maan pitävän kiistaa Saksan ja Puolan välisenä kiistana. Beck kertoi neuvottelujen olevan vasta alkuvaiheessa, joten lopputulosta

⁷⁹ Cannistraro, Wynot, Jr. & Kovaleff 1976, 23-24.

⁸⁰ The Biddle Report. Biddle 1976, 42-43.

⁸¹ Cannistraro, Wynot, Jr. & Kovaleff 1976, 24.

⁸² The Biddle Report. Biddle 1976, 43.

⁸³ Diplomatic Document Fourteen, December 23, 1938. Biddle 1976, 282-283.

olisi vaikea nähdä. Joulun aikana edistystä neuvotteluissa tuskin tulisi. Suurlähettiläs totesi hallituksensa odottavansa päätöstään aikeista vetää pääedustaja pois Danzigista mahdollisimman pitkään, mutta loputtomasti aikaa ei ollut. Beck oli vielä mennyt lupaamaan suurlähettiläälle pitävänsä tämän ajan tasalla neuvotteluiden kulusta.⁸⁴

Britannian asenteesta Danzigin kysymykseen huokuu sama kaiku, kuin Ranskankin. Puolan teot Münchenin sopimuksen jälkeen hiersivät edelleen länsivaltoja, jotka halusivat selvästi jättää Puolan oman onnensa nojaan, vaikeivat siihen välttämättä pystyneetkään: olihan Puola tärkeä liittolainen Saksaa vastaan.

Biddle sai mahdollisuuden keskustella Puolan ja Saksan välisistä suhteista pääedustaja Burckhardtin kanssa suurlähetystön uuden vuoden vastaanotolla. Burckhardt kertoi Biddlelle, että Saksan oli vaikeuksia päättää heidän suhtautumisestaan Puolaan Danzigin kysymyksessä. Hallinnossa oli kamppailemassa kaksi eri ryhmittymää, Göringin johtamat ”moderaatit”, jotka kannattivat ystävällismielistä suhtautumista Puolaan, ja ”ääriaineokset” yhteistyössä vanhan liiton preussilaisdiplomaattien kanssa, jotka vaativat kovaa linjaa. Biddlelle preussilaisdiplomaattien liittyminen ääriainesten joukkoon oli uusi tieto, ja hän piti asiaa merkittävänä tulevaisuuden kannalta. Natsien sisäisestä kamppailusta vallasta huolimatta Biddle ei nähnyt natsihallinnon kaatuvan tähän.⁸⁵

Keskusteluissa Puolan ja Saksan suhteista yleisesti Burckhardt nosti esiin Hitlerin olevan vihainen Puolalle tämän viimeaikaisista toimista, muiden muassa aluevaltauksista Tšekkoslovakiassa, maan tuenpyynnöistä Italialle ja yhteisjulistuksesta Neuvostoliiton kanssa. Beckin toiminta oli herättänyt kritiikkiä muuallakin, ja vaikka Burckhardt sanoikin Beckin hoitaneen tasapainoilupolitiikkansa mestarillisesti, kertoi hän samalla tämän suututtaneen ulkomaalaiset tarkkailijat, mukaan lukien itsensä, monta kertaa. Hän piti Beckin tehtävää todella vaikeana ja odotti Puolan ulkopoliittisten vaikeuksien jatkuvan.⁸⁶ Biddle esittää omana havaintonaan, että jos Beck korvattaisiin sillä hetkellä, niin tilalle voisi tulla joku huonommin tasapainoilupolitiikkaa taitava tai jopa joku radikaalia Saksan vastaista politiikkaa ajava henkilö. Hän tiedusteleekin Burckhardtilta, että onko Saksa tietoinen Puolan sisäpoliittisesta tilanteesta, jossa saksa-

⁸⁴ Diplomatic Document Fourteen, December 23, 1938. Biddle 1976, 283-284.

⁸⁵ Diplomatic Document Sixteen, January 5, 1939. Biddle 1976, 291-292.

⁸⁶ Diplomatic Document Sixteen, January 5, 1939. Biddle 1976, 294-295.

laisvastaiset voimat saivat kunnallisvaaleissa huiman voiton ja tajuaako Saksa tämän mahdollisesti rajoittavan Beckin neuvotteluvaraa Berliinin kanssa ja kommentoi vielä, että ellei Saksa ole neuvotteluissaan varovainen, saattaa se tuhota Beckin tavoitteet pitää yllä ystävälliset suhteet Puolan ja Saksan välillä. Burckhardtin mukaan asioista sillä hetkellä päättävä ulkoministeri Ribbentrop, joka kuului ”ääriaineeksiin”, oli vallasta humaltunut ”typerys”, ei ajatellut asiaa olenkaan siltä kannalta ja uskoi Puolan taipuvan Tšekkoslovakian tavoin helposti. Burckhardt oli keskusteluissaan Ribbentropin kanssa varoittanut tätä puolalaisten erilaisesta, kovemmasta luonteenlaadusta.⁸⁷

Danzigin kysymykseen palatessa Burckhardt kertoi Ranskan ja Britannian luvanneen antaa Puolalle tilaa neuvotteluissa ja ehdotuksissaan vetää hänet itsensä pois Danzigista, kunhan Beck pitää molemmat maat tietoisena tilanteiden kehittymisestä. Burckhardt koki itsekin olonsa Danzigissa tärkeäksi ja rauhaa edistäväksi, etenkin kun Saksakin oli Puolan lisäksi toivonut pääedustajan jäämistä.⁸⁸ Itse neuvottelut Danzigista olivat jäässä tuolla hetkellä johtuen Puolan aiemmasta kielteisestä vastauksesta Saksan tiedusteluihin, mutta niitä oltiin uudelleenkäynnistämässä. Burckhardt oli kuullut Puolan harkitsevan itsenäisemmän aseman ehdottamista Danzigille, mutta Saksa ei ollut halukas lyömään vielä mitään lukkoon, vaan tavoittelevan sillä hetkellä jonkinlaista väliaikaisratkaisua.⁸⁹

Neuvotteluja Saksan ja Puolan välillä pyrittiin kuitenkin jatkamaan ja Burckhardt kertoi Ribbentropin alustavasti suunnittelevan Puolan vierailua. Biddle ilmaisee tietävänsä Beckin ja tämän seuraajien mielummin tapaavan Hitlerin kuin Ribbentropin asian tiimoilta. Puolalaiset eivät luota Ribbentropiin ja epäilevät tämän tyrkyttävän Hitlerille vain omia brutaaleja ratkaisuitaan. Biddle kertoi Beckin ajattelevan, hänen omastakin mielestään ihan oikeutetusti, että neuvottelut Hitlerin kanssa saattaisivat johtaa Puolalle parempaan ratkaisuun. Beckin tiedettiin haluavan kysyä Hitleriltä, aikooko hän jättää Puolan rauhaan ja mitkä olivat hänen suunnitelmansa Ukrainan, Neuvostoliiton ja Itä-Euroopan suhteen. Beck ei olisi voinut tehdä mitään sopimuksia Hitlerin kanssa Puolan sisäpoliittisen tilanteen takia, mutta hänellä olisi mahdollisuus saada kuulla Saksan johtajan omat näkemykset ja samalla pääsisi toimittamaan Puolan näkemykset

⁸⁷ Diplomatic Document Sixteen, January 5, 1939. Biddle 1976, 295-296.

⁸⁸ Diplomatic Document Sixteen, January 5, 1939. Biddle 1976, 296.

⁸⁹ Diplomatic Document Sixteen, January 5, 1939. Biddle 1976, 296-297.

hänelle suoraan. Burckhardt ilmaisi Hitlerin arvostavan Beckiä, joten Puolalle edullinen ratkaisu hänen mielestään olikin mahdollinen, etenkin verrattuna neuvotteluihin Ribbentropin kanssa.⁹⁰

Biddle halusi selkeästi näyttää Yhdysvaltain johdolle, että vaikka Puolan politiikka oli monien mielestä kyseenalaista, oli siinä selkeä logiikka: pedata omia neuvotteluasemia suhteessa Saksaan paremmiksi. Hän uskoi natsihallinnon olevan todella epäyhtenäinen ja Hitlerin olevan lähempänä Göringin moderaatteja kuin ääriaineiksia, mutta vain väärin ihmisten ohjauksessa. Burckhardt ja Beck jakoivat saman näkemyksen, joten ajatus ei ollut ihan tuulesta temmattu.

Beck tapasi Hitlerin tammikuun viidentenä päivänä 1939 tämän vuoristohuvilalla Berchetsgadenissa ja Ribbentropin myöhemmin Münchenissä. Biddlen mukaan Hitler oli antanut Beckille vakuutuksen, ettei Saksa suunnitellut mitään yllätyksiä Puolalle, kaikki asiat maiden välillä olivat neuvoteltavissa ja Puola voisi käydä neuvotteluihin hyvillä mielin. Biddle kertoi Beckin reagoineen Hitlerin vakuutteluihin varovaisen optimistisesti, mutta samalla kertoo tämän varmasti varautuvan petokseen, etenkin kun kyseessä on Saksa.⁹¹ Cannistraro, Wynot ja Kovaleff sanovat suoremmin, että Beck ei juuri uskonut Hitlerin vakuutteluita.⁹² Hitler oli myös itse ottanut puheeksi Ukrainan kysymyksen ja vakuutellut, että asia ei ollut hänen mielessään päälimmäisenä. Beckillä oli Biddlen mukaan jo ennen tapaamista ollut mielikuva, että Hitlerin Ukrainan into oli liioiteltu, ja keskustelutuokio Hitlerin kanssa vahvisti tätä näkemystä. Hän kertoi vielä Biddlelle, että Puola hoitaisi itsenäisesti ukrainalaisongelmansa, mikäli se eskaloituisi yhtään enempää. Biddle uskoo Puolan varmasti toimivan, mikäli tilaisuus tulee, muttei usko Saksan katsovan asiaa kovin hyvällä.⁹³

Beckin vaikutelma Hitlerin asenteesta Ukrainan ja Danzigin kysymykseen oli enemmän sovitteleva kuin aggressiivinen. Keskustelut käynnissä olevista Danzigin neuvotteluista olivat Beckin mukaan enemmän yleisluontoisia kuin tarkkoja ja ihan alkuvaiheissa. Biddle kertoi havainneensa Beckissä vaivaantuneisuutta ja varovaisuutta hänen kysellessään asiasta, mutta todenneen ettei Hitler ollut vielä päättänyt mitään asian suhteen. Biddle kertoo Britannian suur-lähettilään saaneen samanlaisen vastauksen.⁹⁴ Cannistraro, Wynot ja Kovaleff kertovat Hitlerin

⁹⁰ Diplomatic Document Sixteen, January 5, 1939. Biddle 1976, 297-298.

⁹¹ Diplomatic Document Seventeen, January 13, 1939. Biddle 1976, 301.

⁹² Cannistraro, Wynot, Jr. & Kovaleff 1976, 25.

⁹³ Diplomatic Document Seventeen, January 13, 1939. Biddle 1976, 301-304.

⁹⁴ Diplomatic Document Seventeen, January 13, 1939. Biddle 1976, 304.

todellisuudessa ehdottaneen Danzigin palauttamista Saksalle, mihin Beck oli vastannut kieltävästi todeten, ettei Puola voisi saada mitään vastaavaa Saksalta takaisin. Hitler ei kuitenkaan ollut vienyt asiaa sen pidemmälle.⁹⁵ Ei ole tiedossa, oliko Biddle tietoinen tästä vaatimuksesta, mutta tekstin perusteella Beck salasi asian Biddleltä ja muilta suurlähettiläiltä. Myöhemmässä, niin sanotussa Biddle Reportissa, Biddle kertoi Beckin lähteneen neuvotteluista pessimistisenä ja Hitlerin luonteen muuttuneen Beckin silmissä huomattavasti, mikä sai hänet entistä enemmän varuilleen⁹⁶. Tästä ei ole myöskään mitään merkintää diplomaattidokumentissa. Biddle ei mitä ilmeisimmin kokenut asiaa tärkeäksi sillä hetkellä. Hänen oma aikalaisnäkemyksensä Beckin ja Hitlerin keskustelusta oli, että Hitler oli pääasiassa hoitanut puhumisen ja ajatellut ääneen sovittelevalla äänensävyllä. Biddle kertoi samalla Beckin vaikuttaneen tyytyväiseltä keskusteluihin sekä Hitlerin että Ribbentropin kanssa. Beck mainitsi myös Ribbentropin kertoneen tulewansa vierailulle Varsovaan tammikuun lopulla.⁹⁷

Ribbentrop vieraili Varsovassa 25.-27. tammikuuta 1939⁹⁸ ja Beck kertoi Biddlelle olleensa tyytyväinen tämän kanssa käytyjen keskustelujen lopputuloksiin. Keskusteluissa käytiin läpi paljon samoja asioita, kuin mitä Hitlerin kanssa. Beck sanoi Ribbentropin vahvistaneen, ettei Saksa reagoisi, mikäli Puola puuttuisi ukrainalaisvähemmistönsä aiheuttamiin ongelmiin voimakeinoin. Samalla Beck kertoi saaneensa jo jonkin aikaa raportteja, että saksalaisagenttien toiminta Rutenian alueella oli vähentynyt huomattavasti ja Tšekkoslovakia oli ottanut kovat otteet käyttöön Puolasta tulleiden ukrainalaisten hoidossa. Näin ollen Puolan aiemmat ongelmat ukrainalaisvähemmistönsä ja Tšekkoslovakian kanssa olivat hälvenemään päin. Samalla Beck oli saanut keskusteluistaan kuvan, että Tšekkoslovakian kysymys ei ollut Saksan osalta vielä käsitelty, mutta mitään tarkempaa tietoa suunnitelmista hän ei ollut saanut irti.⁹⁹ Ribbentrop oli myös vahvistanut Beckille Hitlerin tekemän tammi-helmikuussa päätökset tulevasta linjastaan, mutta keskittyvän lähitulevaisuudessa enemmän länteen kuin itään. Lännessä Hitlerillä on mielessään vaatia Saksan menettämiä siirtomaita takaisin. Tämä on Beckin mukaan Hitlerin mielestä viimeinen suuri vääryys Versailles'n rauhansopimuksessa, joka oli korjaamatta.¹⁰⁰ Beck

⁹⁵ Cannistraro, Wynot, Jr. & Kovaleff 1976, 309.

⁹⁶ The Biddle Report. Biddle 1976, 44.

⁹⁷ Diplomatic Document Seventeen, January 13, 1939. Biddle 1976, 308-309.

⁹⁸ Cannistraro, Wynot, Jr. & Kovaleff 1976, 314.

⁹⁹ Diplomatic Document Eighteen, February 15, 1939. Biddle 1976, 310-311.

¹⁰⁰ Diplomatic Document Eighteen, February 15, 1939. Biddle 1976, 311.

kertoi myös, ettei hänen mielestään Hitler halunnut sotaa. Hänen saamansa raportit olivat antaneet kuvan, ettei sotaa olisi odotettavissa vuonna 1939 ollenkaan, sillä Saksan armeija ei ollut vielä valmis pitkään konfliktiin puuttuvien materiaalien ja vajavaisen koulutuksen takia.¹⁰¹

Danzig-neuvotteluissa Ribbentrop oli Beckin mukaan jatkanut samalla linjalla kuin Hitler aiemmassa tapaamisessaan. Hitlerin Beck kertoi puhuneen asioista varsin väljästi, mainiten Danzigista ja moottori- ja rautatieyhteyksistä Puolan käytävän poikki Itä-Preussiin ja Ribbentropin palanneen näihin asioihin vierailullaan. Ribbentrop oli myös vahvistanut Hitlerin halun neuvotella asiasta hyvässä hengessä vaarantamatta maiden välisiä suhteita. Beck kuitenkin mainitsi Biddlelle, ettei Puola voinut suostua tuon hetkisiin Saksan vaatimuksiin. Puolan hallituksen mielestä vaatimukset olivat edelleen liikaa. Neuvottelut tulisivat kuitenkin jatkumaan Biddlen mukaan vielä jonkun aikaa, jos tahti pysyisi samana.¹⁰²

Beck ei vielä tässäkään vaiheessa ollut ilmeisesti kertonut Biddlelle Saksan todellisia vaatimuksia, ainakaan se ei tule tekstistä ilmi. Cannistraro, Wynot ja Kovaleff mainitsevat Ribbentropin toistaneen Hitlerin aiemmassa tapaamisessa esittämän tarjouksen ehdoista ja he mainitsevat Beckin kyllä uskoutuneen Biddlelle asiasta.¹⁰³ He käyttävät tulkintansa pohjana viitteen perusteella samaa tekstiä kuin minäkin, ja saan itse aivan eri käsityksen asiasta. Biddle kyllä mainitsee keskustelukohdat, mutta ei pyyntöjen sisältöjä, paitsi niiden olevan liian kovat Puolalle. Uskoisin, että Biddle näkisi tärkeänä välittää viestin eteenpäin Saksan mahdollisista vaatimuksista, sillä se voisi saada Yhdysvaltain johdon puuttumaan asiaan tiukemmin.

Biddle kertoi vielä lopuksi omat ajatuksensa neuvotteluista Beckin ja tämän lähipiirin kanssa käytyjen keskusteluiden pohjalta. Hänen saamansa kuvan mukaan Ribbentrop oli testannut Beckiä ottamalla kantaa Saksan ja Puolan välillä hiertäviin kysymyksiin: mikäli Beck oli reagoinut johonkin kehonkielellään tai muuten negatiivisesti, oli Ribbentrop jättänyt asian sikseen. Biddlen saamien tietojen mukaan näin oli käynyt muiden muassa puhuttaessa teistä yli Puolan käytävän. Näin ollen Ribbentrop oli oppinut, miten Beck reagoisi mahdollisiin vaatimuksiin ja samalla toteutti Hitlerin halua neuvotella. Hän näki Saksan tavoitteena olevan luoda kuva positiivisista neuvotteluista Saksan ja Puolan välillä ja saada samalla länsimaat luulemaan, että

¹⁰¹ Diplomatic Document Eighteen, February 15, 1939. Biddle 1976, 312.

¹⁰² Diplomatic Document Eighteen, February 15, 1939. Biddle 1976, 312-313.

¹⁰³ Cannistraro, Wynot & Kovaleff 1976, 26.

Puola ei olisi Saksan suunnalta kovan uhan alla samalla, kun Hitler toteuttaisi suunnitelmiaan lännessä.¹⁰⁴

Maaliskuun alussa Biddle, useiden valtioiden edustajien vierailtua Puolassa ja Beckin sovittua vierailun Britanniaan huhtikuun ensimmäiselle viikolle, raportoi Puolan hallinnon tuon hetkestä ajattelusta Euroopan tilannetta koskien. Biddlen mielestä Puolan hallitus pyrki tuon hetkellä politiikallaan välttämään yksin jäämistä. Heillä oli edelleen pelkoja, että he joutuisivat taistelemaan akselivaltoja vastaan yksin, jos länsivallat päätyisivät hylkäämään sopimuksensa Puolan kanssa. Biddlen mukaan luotettavista ulkomailta tulleista raporteista kävi ilmi, että sekä Ranskan että Britannian hallitusten piirissä oli haluja saada aikaan kompromissiratkaisut sen hetkiseen Italian ja Ranskan välisiin kiistoihin ja Saksan siirtomaavaatimuksiin. Puolassa oltiin kuitenkin Biddlen mukaan tyytyväisiä presidentti Rooseveltin puheen otettua kantaa Euroopan tilanteeseen, Yhdysvaltain hallinnon luvattua myydä lentokoneita Ranskalle ja Britannialle ja aloitettua aseistautumisen. Heidän mielestään nuo toimet olivat saaneet länsivallat koventamaan asennetta Saksaa ja Italiaa kohtaan ja samalla säilyttäneet sekä Hitlerin että Mussolinin olemaan varovaisempia. Puolalaiset olivat toiveikkaita tulevaisuuden suhteen ja toivoivat saman kehityksen jatkumista. Biddle muistutti vielä Beckin tajunneen, että Puolan ainoa keino selviytyä oli liittoutua lännen kanssa. Tuona hetkenä, pelkojensa ja epävakaa geopoliittisen tilanteen vuoksi, Puola oli kuitenkin päättänyt katsoa ja odottaa, mitä tulevaisuus tuo tullessaan.¹⁰⁵

Maaliskuun puolivälissä Euroopassa alkoi tapahtua paljon. Saksa miehitti loputkin nykyisen Tšekin alueesta 15. maaliskuuta ja Memelin alueen Liettualta 23. päivänä.¹⁰⁶ Puola sai 21. päivänä Saksalta ehdotuksen ratkaisusta Danzigin kysymykseen, samoilla termein kuin aiemmin.¹⁰⁷ Biddle kommentoi 23. maaliskuussa lähetetyssä sähköissään Puolan tunteensa olevansa yksin, ja länsimaiden jättäneen Puolan ja muut maat taistelemaan heidän puolestaan. Puola ei siis odottanut Biddlen mukaan tukea länsimailta tuossa vaiheessa.¹⁰⁸ Maaliskuun 25. päivänä Biddle ilmoittaa Hitlerin painostavan Beckiä ratkaisuun Danzigin kysymyksessä ennen pääsiäistä ja Puolan mobilisoivan joukkojaan. Samalla hän tiedotti Puolan aikeista allekirjoittaa

¹⁰⁴ Diplomatic Document Eighteen, February 15, 1939. Biddle 1976, 313-314.

¹⁰⁵ The Ambassador in Poland (Biddle) to the Secretary of State. FRUS Volume I, 1939, 26-28.

¹⁰⁶ Cannistraro, Wynot & Kovaleff 1976, 26.

¹⁰⁷ The Biddle Report. Biddle 1976, 46-47.

¹⁰⁸ The Ambassador in Poland (Biddle) to the Secretary of State. FRUS Volume I, 1939, 96-97.

kauppasopimus Neuvostoliiton kanssa 27. maaliskuuta.¹⁰⁹ Biddle kertoi Biddle Reportissa Puolan vastanneen Saksan vaateisiin 26. maaliskuuta vastaehdotuksella, jossa Puola ja Saksa molemmat takaisivat Danzigin riippumattomuuden ja maa kertoi olevansa valmis neuvottelemaan Saksan kanssa vapaasta kauttakulusta, kunhan siihen ei liittynyt alueiden hallinnan luovuttamista.¹¹⁰ Minulle saatavilla olleissa diplomaattiviesteissään Biddle ei kerro vastaehdotuksesta, mutta 29. maaliskuuta hän kertoi keskustelleensa Beckin kanssa yleisestä tilanteesta ja viittaus ehdotuksen sisältöön löytyy myös sieltä. Beck piti Puolan mobilisaatiota tiukkana, mutta samalla ystävällisenä vastalauseena Saksan aggressiolle, mutta he pelkäävät Saksan vastaavan uhkavaatimuksella. Biddle analysoi Saksan olevan voimiansa tunnossa, eikä ollut tottunut minikäänlaiseen vastarintaan ja natsihallinnon ääriainesten painostaneen Hitleriä olemaan aggressiivinen. Puolalaiset sotilaslähteet uskovat Saksan yrittävän saada aikaan sotaa Puolan kanssa. Biddlen mukaan ainoa ratkaisu ongelmaan olisi ollut Saksan suostuminen Puolan tarjoamaan kompromissiin, koska Puolan suostuminen Saksan vaatimuksiin olisi katkaissut hänen mukaansa maan kansalaisten selkärangan ja kaatanut koko hallituksen.¹¹¹ Hovi kertoo Hitlerin kuitenkin raivostuneen Puolan ”kieltäytymisestä” ja käskeneen aloittaa hyökkäysvalmistelut.¹¹²

Maaliskuun viimeisenä päivänä Puolan tilanteeseen tuli helpotusta, kun Britannia ilmoitti olevansa valmis takaamaan Puolan itsenäisyyden.¹¹³ Biddle kommentoi huhtikuun kolmantena Britannian ilmoituksen toimineen vakuutuksena tuesta Puolalle Beckin saavuttua neuvottelemaan Britanniaan turvatakuiden yksityiskohdista ja merkitsi samalla aggression vastaisen rintaman muodostamisen aloittamista sekä Britannian ja Ranskan sitoutuneisuudesta puolustaa Puolaa. Samassa viestissä hän kertoi länsiliittoutuneiden pyrkineen saamaan Neuvostoliiton mukaan rintamaan, ottaen kuitenkin huomioon Puolan mahdolliset varaukset Neuvostoliittoa kohtaan. Biddle kertoi myös kuulleen akselivaltojen tavoitelleen kontaktia Neuvostoliittoon, mahdollisesti sekoittaakseen edellä mainittuja neuvotteluita.¹¹⁴ Huhtikuun neljäntenä Biddle raportoi Saksan aloittaneen Puolan vastaisen kampanjan viikkoa aiemmin ja sen aiheuttaneen huomattavaa vahinkoa ja sekasortoa. Valeuutiset levisivät kulovalkean tavoin, kunnes Biddle ja suurlähetystössä oleva sotilasattasea ottivat yhteyttä Puolan viranomaisiin ja suosittelivat

¹⁰⁹ The Ambassador in Poland (Biddle) to the Secretary of State. FRUS Volume I, 1939, 101.

¹¹⁰ The Biddle Report. Biddle 1976, 47-48.

¹¹¹ The Ambassador in Poland (Biddle) to the Secretary of State. FRUS Volume I, 1939, 102.

¹¹² Hovi 1994, 138.

¹¹³ Cannistraro, Wynot & Kovaleff 1976, 26.

¹¹⁴ The Ambassador in Poland (Biddle) to the Secretary of State. FRUS Volume I, 1939, 106-107.

heitä puuttumaan tilanteeseen. Biddle kertoi hallituksen puuttuneen asiaan samana päivänä. Puolalaisten ja maan saksalaisvähemmistön välit olivat kireät.¹¹⁵

Britannia ja Puola julkistivat huhtikuun kuudentena suunnitelman allekirjoittaa yhteistyösopimus maiden välille myöhempanä ajankohtana.¹¹⁶ Biddle kertoi Beckin oltua erittäin hyvällä tuulella palattuaan Britanniasta ja tämän ylistäneen brittien vakavaa ja vilpitöntä asennetta sekä ymmärryksestään Puolan tilannetta kohtaan.¹¹⁷ Puola ei saanut Biddlen mukaan vastaehdotukseensa mitään vastausta Saksalta yli kuukauteen.¹¹⁸ Hitler lopulta reagoi tilanteeseen puheessaan Reichstagissa¹¹⁹ tuomiten Puolan ”sodanhaluisuuden” ja pettymyksensä Puolan-Saksan suhteiden romahtamiseen Varsovan petoksen johdosta. Samalla hän julisti maiden välisen hyökkäämättömyyssopimuksen pätemättömäksi.¹²⁰ Biddle raportoi samana päivänä Washingtoniin Puolan vastustuksen Hitlerin sanelemiin ehtoihin kumpuavan periaatteesta säilyttää Euroopan systeemin tasapaino ja arvokkuus. Biddle toisti varoituksensa siitä, mitä Puolan antautuminen Hitlerin vaatimuksille olisi merkinnyt. Biddle näki Hitlerin yrittävän kiertää asian ympäri, Puolan syyksi. Puola oli Biddlen mukaan edelleen avoin keskustelemaan ratkaisusta kiistään parempana ajankohtana tasavertaisista lähtökohdista.¹²¹ Hitler onnistuikin Biddlen mukaan hämmentämään erityisesti brittejä. Hän kertoi kuulleen, kuinka Lontoosta oli soiteltu Puolaan ja kyseenalaistettu maan päätös torjua Hitlerin ehdotukset.¹²² Beck vastasi Hitlerin puheeseen omassa puheessaan Puolan parlamentissa, antaen Puolan näkemyksen neuvotteluista ja kumoten Hitlerin väitteet, lopuksi vielä painottaen Puolan olevan valmis taistelemaan kunniansa puolesta.¹²³ Biddle kommentoi Washingtonille kansan yhdistyneen Beckin puheen taakse.¹²⁴ Britanniassa Beckin puhetta ei kuitenkaan otettu hyvin vastaan. Maassa pelättiin heidän joutuvan sotaan Puolan ulkopoliittikan takia. Tämä johti siihen, että Puolan tullessa pyytämään materiaaliapua, Britannian pääministeri Chamberlain kieltäytyi sisä- ja ulkopoliittisen paineen vuoksi.¹²⁵

¹¹⁵ Diplomatic Document Twenty-Three, April 4, 1939. Biddle 1976, 326-327.

¹¹⁶ Cannistraro, Wynot & Kovaleff 1976, 26.

¹¹⁷ The Biddle Report. Biddle 1976, 50.

¹¹⁸ The Biddle Report. Biddle 1976, 51.

¹¹⁹ Saksan parlamentti.

¹²⁰ Cannistraro, Wynot & Kovaleff 1976, 26.

¹²¹ The Ambassador in Poland (Biddle) to the Secretary of State. FRUS Volume I, 1939, 176-177.

¹²² The Biddle Report. Biddle 1976, 56.

¹²³ Cannistraro, Wynot & Kovaleff 1976, 27.

¹²⁴ The Ambassador in Poland (Biddle) to the Secretary of State. FRUS Volume I, 1939, 182.

¹²⁵ Coutouvidis & Reynolds 1986, 18-19.

Biddle otti myös brittien epävarmuuteen kantaa muistiossaan kesäkuun lopulla. Hän oli ollut kuuntelemassa puolalaisten hallitusten jäsenten ja sotilasjohtajien keskusteluja. Niiden pohjalta hän pohti mahdollisia ratkaisuja Puolan tilanteeseen, joita hän näki siinä vaiheessa kolme: Münchenin konferenssin tyylliset neuvottelut, vallankumouksen Saksassa tai kolmantena sodan, tai sodan estämisen ylläpitämällä Puolan, Ranskan ja Britannian antiaggression rintamaa. Münchenin tapainen konferenssi oli Biddlen mielestä osoittanut heikkoutensa ja ei täten ollut vaihtoehto. Vallankumous Saksassa taas oli Biddlen mukaan vaikutusvaltaisten brittien toiveajattelua, ilman mitään yhteyttä poliittiseen realismiin. Hänestä ainoat jäljellä olleet kysymykset olivat: onko sota ainoa vaihtoehto, voiko sotaa välttää ja millä keinoin. Tähän liittyen Biddlen informantit Hitlerin poliittisen voiman olevan riippuvainen työpaikkojen ja työn määrästä. Informanttien mukaan Saksan työvoimasta iso osa työskenteli aseellisuudessa, tarkoittaen sitä, ettei Hitler voinut ajaa sitä alas. Samalla informantit kokivat loogiseksi Hitlerin samalla näkevän voimien ympärillään kasvavan kuukausi kuukaudelta ja mikäli Eurooppa selviäisi marraskuuhun asti ilman sotaa, ei sitä tulisi syttymään koko sukupolven aikana. Näin ollen Biddlen informantit olivat ilmoittaneen ainoan ratkaisun olevan vahvan Britannian-Ranskan-Puolan rintaman jatkuva valppaus ja länsivaltojen olisi tuettava Puolaa Danzigin kysymyksessä ilman epäröintiä. Informanttien mielestä Puolan romahtaessa romahtaa koko Itä- ja Keski-Eurooppa. Biddle oli ilmeisen samaa mieltä ja kannatti rintaman ylläpitoa, vaikka se tulisi kuinka kalliiksi.¹²⁶

Neuvottelut Danzigista Saksan kanssa eivät kesän aikana tuntuneet etenevän. Välillä Biddlen viestinnässä tulee ilmi Saksan innosta jatkaa neuvotteluita Puolan kanssa, mutta samalla Saksa pyrki koko ajan hämmentämään soppaa.¹²⁷ Heinäkuun alussa Biddle raportoi Danzigin senaatin saksalaismielisen jäsenen kertoneen hänelle, että Saksa ei katsonut Danzigin kysymyksen olevan erillinen, vaan se olisi vaatinut myös Puolan käytävää ja Ylä-Sleesiaa. Samalla Saksan Puolan suurlähettiläs oli todennut Viron suurlähettiläälle, että Saksa saattaisi antaa Puolan pitää Puolan käytävän. Biddle tulkitsi puheet mahdolliseksi psykologiseksi sodankäynniksi, mutta ei sulkenut pois sitä, etteikö se olisi ollut Saksan virallinen mielipide. Hän näki täten mahdollisuudet ratkaisun löytämiseksi heikoiksi.¹²⁸

¹²⁶ Diplomatic Document Twenty-Eight, June 27, 1939. Biddle 1976, 339–342.

¹²⁷ Diplomatic Document Twenty-Six, June 9, 1939. Biddle 1976, 334.

¹²⁸ The Ambassador in Poland (Biddle) to the Secretary of State. FRUS Volume I, 1939, 197–198.

Elokuun alussa Biddle vieraili pikaisesti Yhdysvalloissa ja raportoi samalla hallinnolle Puolan tilanteesta. Keskustelusta kirjoitetussa muistiossa tulee ilmi Biddlen kertoneen puolalaisten olevan valmiita taistelemaan viimeiseen mieheen maansa puolesta. Hän raportoi molempien osapuolien, Saksan ja Puolan valmistautuvan taisteluun. Biddlen mukaan Beck ei kuitenkaan odottanut sodan syttyvän, vaan uskoi riskien olevan Saksalle liian suuret. Beck odotti kuitenkin Unkarin hallituksen vaihtuvan Saksalle myötämieliseksi, jonka jälkeen hyökkäys tulisi. Biddle uskoi, että ellei sotaa tullut syksyn aikana, niin natsihallinto kaatuisi kevääseen mennessä. Biddlen kertoi, ettei Danzig-neuvotteluja oltu pidetty, eikä Puola ollut pyrkinyt niitä aloittamaan, jottei Saksa aistisi Puolassa heikkoutta paineen alla. Lopuksi Biddle kertoi Puolan tarvitsevan enemmän materiaaliavustusta ja Puolan toiveissa olisi saada sitä Yhdysvalloilta. Biddle itse vielä pyysi hallitustaan miettimään mahdollisia keinoja sallia luoton myöntäminen Puolalle näiden materiaalien hankkimiseksi.¹²⁹

Elokuun 23. päivänä iski uutispommi: Saksa ja Neuvostoliitto olivat sopineet keskenään hyökkäämättömyyssopimuksen.¹³⁰ Vielä kuun alussa Biddle raportoi Beckin kertoneen Saksan ja Neuvostoliiton yhteistyön miltei mahdotonta ideologisten erojen vuoksi.¹³¹ Vastauksena tähän Puola ja Britannia virallistivat yhteistyösopimuksensa elokuun 25. päivä.¹³² Biddle raportoi samana päivänä Puolan hallinnon olevan valmis taistelemaan, mikäli kokee oikeuksiaan Danzigissa loukattavan. Hän kertoi myös saksalaisen sotalaiva *Schleswig Holsteinin* saapuneen Danzigin satamaan samana päivänä. Biddle ihmetteli aluksen saapumista, miettien paperille oliko Hitler päättänyt sodan aloittamisesta vai oliko päätös vielä muhimmassa.¹³³ Kyseinen dokumentti on viimeinen minulle saatavilla ollut dokumentti ennen sodan alkamista.

Puolan jouduttua paineen alle Biddlen viestit muuttuivat sävyltään erilaisiksi. Niissä oli harvemmin enää pidempää tilanneanalyysiä. Sen sijaan Biddle piti lyhyillä viesteillä Washingtonin tietoisena Saksan paineesta ja ilmaisi toistuvasti puolalaisten olevan valmiita taisteluun lännen puolella. Samalla Biddle painotti maan tarvitsevan apua, jota ei näyttänyt olevan saatavissa.

¹²⁹ Diplomatic Document Thirty, August 9, 1939. Biddle 1976, 345-351.

¹³⁰ Cannistraro, Wynot & Kovaleff 1976, 29.

¹³¹ The Ambassador in Poland (Biddle) to the Secretary of State. FRUS Volume I, 1939, 331.

¹³² Cannistraro, Wynot & Kovaleff 1976, 29.

¹³³ Diplomatic Document Thirty-One, August 25, 1939. Biddle 1976, 352-353.

Loppulause

Tässä tutkielmassa selvitin millaisen näkemyksen Yhdysvaltain suurlähettiläs Varsovassa, A. J. Drexel Biddle Jr. esitti maansa ulkopoliittiselle johdolle Puolan ulkopoliitiikasta ja asemasta Euroopassa vuoden 1938 kesästä toisen maailmansodan alkamiseen saakka. Puolan geopolittinen tilanne viimeisen reilun vuoden aikana ennen toisen maailmansodan alkamista oli erittäin vaikea. Maan sijainti kahden ideologisen päävihollisen, Saksan ja Neuvostoliiton, välissä oli omiaan luomaan jännitteitä ja vaikeita ulkopoliittisia tilanteita. Puola pyrki silti pitämään suhteet molempiin maihin kunnossa varautuen samalla pahimpaan. Saksan aloitettua laajennuspolitiikkansa Puolan asema muuttui entistä hankalimmaksi, olihan maa yksi niistä, jotka saivat Saksalta alueita ensimmäisen maailmansodan jälkeen.

Biddle otti suurlähettilään toimensa hyvin vakavasti ja näki ennalta Puolan olevan tärkeällä paikalla Euroopan tulevaisuuden tapahtumia ajatellen. Puolan toimet Biddlen suurlähettiläsaihana eivät useinkaan miellyttäneet Ranskaa ja Britanniaa taikka edes Biddlen omaa kotimaata Yhdysvaltoja. Biddle teki silti kaikkensa sen eteen, että Yhdysvaltain ulkopoliittinen johto saisi kuulla myös Puolan perusteet toimilleen ja pyrki oman analyysinsä avulla perustelemaan niitä vielä lisää, toivoen maansa johdon siten ymmärtävän niitä paremmin. Hän oli hyvin verkostoitunut ja toimitti arvokasta tietoa eteenpäin. Hänen analyysinsä Puolan toiminnasta ja asemasta oli perusteellista ja realistista, vaikka virheoletuksiakin tuli.

Biddle erosi monista muista diplomaateista siinä, että oli valmis sivuuttamaan Puolan hallinnon autoritäärisyyden taistelussa suurempaa uhkaa, Hitleriä ja natsismia vastaan. Rivien välistä paistoi monesti hänen turhautumisensa länsimaiden ja niitä edustavien diplomaattien haluttomuuteen auttaa vaikeassa asemassa olevaa valtiota. Viimeiset kuukaudet ennen sodan alkamista Biddle omistautui täysin toimiinsa Puolan aseman parantamiseksi. Hän raportoi väsymättä Puolan vaikeasta tilanteesta ja pyrki kaikin keinoin saamaan maalle lisää tukea. Loppujen lopuksi länsimaiden tuki Puolalle sodan alettua jäi lähinnä moraaliseksi ja taistelu Puolasta päättyi kuukaudessa.

Lähteet ja tutkimuskirjallisuus

I Lähteet

Biddle, Jr., Anthony 1976: *Poland and the coming of the Second World War: The Diplomatic Papers of A. J. Drexel Biddle, Jr. United States Ambassador to Poland, 1937–1939*. Edited with an Introduction by Philip V. Cannistraro, Edward D. Wynot, Jr., Theodore P. Kovaleff. Ohio State University Press, Columbus.

Foreign Relations of the United States Diplomatic Papers 1938 (In Five Volumes), Volume I, General. Kraus Reprint Corporation, New York.

Foreign Relations of the United States Diplomatic Papers 1939 (In Five Volumes), Volume I, General. Kraus Reprint Corporation, New York.

French Yellow Book. The Avalon Project. Documents in Law, History and Diplomacy. Yale Law School. <http://avalon.law.yale.edu/wwii/ylbk028.asp> (Luettu 21.01.2019).

II Tutkimuskirjallisuus

Cannistraro, Philip V. & Wynot, Jr., Edward D. & Kovaleff, Theodore P. 1976: “Introduction”. *Poland and the coming of the Second World War: The Diplomatic Papers of A. J. Drexel Biddle, Jr. United States Ambassador to Poland, 1937–1939*. Edited with an Introduction by Philip V. Cannistraro, Edward D. Wynot, Jr., Theodore P. Kovaleff. Ohio State University Press, Columbus.

Coutouvidis, John & Reynolds, Jamie 1986: *Poland 1939-1947*. Holmes & Meier, New York.

Hovi, Kalervo 1994: *Puolan historia*. Otava, Helsinki.

Johansson, Peter & Lautela, Yrjö 2004: *Puola, vanhaa ja uutta Eurooppaa*. Edita, Helsinki.

Williams Andrew J. & Hadfield, Amelia & Rofe, J. Simon 2012: *International History and International Relations*. Routledge, New York